

Naloga resničnega demokratičnega parlamenta v tem času je prav v tem, da zavaruje demokratični red v naši deželi, da zavaruje njegov neoviran razvoj pred vsakim poskusom fašističnih in profašističnih reakcionarnih sil, ki ga poskušajo rušiti ip izpodkopavati.

EDVARD KARDELJ

Swoboda tiska in naša demokracija

Ne moremo si misliti svobode tiska izven obsega sestava demokratične ureditve neke države. Svoboda tiska je samo ena izmed množičnih oblik, s katerimi se manifestira demokracija neke države. Pojmovanje svobode tiska se vključuje v pojmovanje bistra demokracije. Po drugi strani pa ne obstoja ena demokracija, obča, za vse države in vse čase. Demokracija je rezultat socialno-političnih odnosov v neki državi. Razvija in menja se skupno z razvojem in menjavanjem teh odnosov. Zato imamo danes na svetu stvarno tri vrste demokracije in to: zapadno meščansko demokracijo, sovjetsko demokracijo in našo ljudsko demokracijo, ki je v naši državi in v vrsti drugih vzklija in se razvija v borbi s fašizmom in na njegovih ruševinah. — Vsaka od teh demokracij ima svojo vsebino in svoje oblike.

Zapadna meščanska demokracija je rezultat kapitalističnega gospodarstva v teh državah. Resnično predpisuje ta iste pravice za vse sloje, vendar so najvažnejša materialna sredstva, sredstva proizvodnje, v rokah maloštevilnega sloja ljudi. Razumljivo je, da ima ta v svojih rokah najvažnejša ekonomska sredstva, ima vse možnosti, da bogato koristi demokraciji oblikam oblasti in jih prilagodeva svojim potrebam, in obratno, tisti, ki teh sredstev nima, ima zelo majhno možnost, da se okoristi s to svobodo.

Sovjetska demokracija pa je vzklija iz pojmov socialistične ureditve in prav zato nosi bistvene oznake te ureditve. Zdržila je demokracije oblike in demokracijo vsebino in na ta način dosegla najvišjo stopnjo v razvoju demokracije. Socialistična ureditev Sovjetske zveze, kjer so vsa sredstva proizvodnje v rokah ljudstva, jamči vsemu ljudstvu, da se okoristi s pridobitvami svoje demokracije.

Naša ljudska demokracija, ki je vzrasla v pogojih težke osvobodilne borbe z mednarodnim in domačim fašizmom, ima posebne svojstvene črte, ki jo odlikujejo tako od prve kot od druge demokracije. Vse čase osvobodilne vojne je bila v ostri borbi ne samo s fašističnim okupatorjem, temveč prav tako z domačimi fašističnimi in profašističnimi elementi. Naša demokracija se še danes bori s temi preostalimi elementi v naši državi in zato ni mogoče, da to ne bi vplivalo na naše pojmovanje demokracije in na naše pojmovanje svobode tiska. Ta borba za likvidacijo ostankov fašizma v naši državi je po eni strani borba za dajanje socialne vsebine našim demokraciji, po drugi strani pa daje to, da je naša demokracija živa, polna dinamike in ustvarjanja. Ona ima težnjo nadaljnjega razvoja, utrjevanja in izpopolnjevanja. Dejstvo, da po eni strani našo volilno sistem jamči oblasti polno udeleževanje ljudstva pri oblasti in po drugi strani to, da so znatna materialna sredstva za zavarovanje te demokracije prešla v roke ljudstva, jamči polno demokratični razvoj naše države. Takšna demokracija nudi ljudstvu stvarno možnost, da se okoristi z demokratičnimi pridobitvami, da jih še nadalje izpopolnjuje in razvija. V takšnem sklopu demokracije postaja stvarna in obsežna tudi naša svoboda tiska. — Eno pa je, treba je dati ljudstvu formalno pravico, da lahko izdaja svoje liste in časopise in drugo, zavarovati mu je treba resnično možnost, da se okoristi s to pravico. V mnogih državah imamo formalno priznano pravico ljudstvu, da se okoristi s svobodo tiska. No, s to svojo pravico se v nekaterih deželah ljudstvo ne more okoristiti ali vsaj ne popolnoma, ker so materialna sredstva v rokah peščice ljudi, ki vodijo celotno gospodarstvo in skraj vse tisk. V rokah te peščice ljudi so finančna sredstva, tiskarne, papir in promet, z eno besedo, vse to, kar ustvarja vsebino svobode tiska. Razumljivo je, da majhen list, ki ga zalagajo za interese delavcev in kmetov, ne more vzdržati konkurence z listi, ki jim plačujejo in vzdržujejo veliki finančni magnati. Ti lahko svoje liste prodajajo mnogo ceneje in zgrade tudi mnogo močnejše mreže dopisnikov in raznašalcev. Pod takimi gospodarskimi pogoji je list navadno trgovsko podjetje v rokah lastnika. In razumljivo je, da bo kot gospodarsko močnejši zadušil in odvrnil s trga mali list, ki brani interese ljudskih množic.

Resnična svoboda tiska zavisi torej od resnične demokracije. Ako držvi in neki državi oblast in gospodarska bogastva v rokah le majhen sloj tako imenovanih višjih krogov, so zaman vsi predpisi o svobodi tiska. Široke množice se s to svobodo ne bodo mogle okoristiti. Tisk je pod takimi pogoji postavljen na trgovsko bazo in ne more odigrati iste obsežne vloge, ki bi jo moral ustvariti na polju gospodarskega, političnega, kulturnega in prosvetnega dviganja množic. Po eni strani postaja orodje robatih finančnih krogov za obdržanje njihove oblasti in vpliva na ljudstvo, a po drugi strani sredstvo za bogatenje njegovih lastnikov in njegovih finančnikov. Pod takimi pogoji postaja tisk breznačeln in brezidejen. Hiti za senzacionalni in reklami in pogosto dobiva cenen humanistični karakter. Posledično zame ne

stolovce in ljudi, ki morajo zaradi svojih prestopkov priti na zatožni klopi. Tak brezidejen tisk izpodriva in zamejuje zdravo ljudsko pojmovanje morale. V takem tisku piše izbran krog profesionalcev, ki so daleč proč od ljudstva. To so najeti delavci v podjetju svojega gospodarja, katerega interesom morajo slediti in katerega pojmovanje morajo popularizirati, če hočejo zaslužiti sredstva za življenje. Tako vidimo, da imajo pod takšnimi ekonomskimi in političnimi pogoji kontrole in vodstvo tiska privatni lastniki listov, izdajatelji in glavni delničarji v teh podjetjih. Takšna svoboda tiska se običajno pretvori v svobodo laži in varanja množic. Mi smo v razvoju naše demokracije in naše svobode šli po drugi poti. Ljudstvo si je zgradilo svojo resnično demokratično oblast. To oblast izbira, kontrolira in menjava. Poleg tega smo dali tej demokraciji tudi materialno vsebino. Znatno del bogastev dežele je prešel v roke ljudstva ali je postavljen pod kontrolo ljudske oblasti. Pod takimi pogoji se pri nas oblikuje in razvija prava ljudska demokracija. Na ta način je dobila pri nas svoboda tiska svojo materialno oporo in postala resnična svoboda ne za peščico pooblaščenih, temveč za najširše ljudske množice. Te ljudske množice imajo preko svojih demokratičnih organizacij in združenj vse možnosti, da s pomočjo tiska uveljavijo svoje pravice in svoje interese. Naš zakon o tisku daje to pravico najširšim ljudskim slojem. Omogoča jim, da pišejo proti fašizmu in njegovim pomagačem, proti saboterjem narodne enotnosti, pa proti saboterjem in spekulantom, z eno besedo, proti vsemu izmečku, ki nam ga je pustila stara trhla Jugoslavija. Daje jim možnost, da pišejo o obnovi in izgradnji naše domovine, da kritizirajo delo in postopek naših ljudskih oblasti, da dajejo konstruktivna navodila za čim hitrejši dvig naše države, omogoča in pomaga zdravi konstruktivni kritiki, naš tisk vodi k resničnosti in principelnosti. Naša ljudska demokratična oblast bo tudi jamstvo, da te pravice ne bodo le formalne, ampak da bo pomagala pri razvoju in krepitvi našega demokratičnega tiska z vsemi moralnimi in materialnimi sredstvi. Materialna sredstva za zavarovanje te svobode so v velikem delu že prešla v roke ljudskih oblasti in bodo služila interesom vsega ljudstva. Tako postavljena svoboda tiska bo resnična svoboda za najširše ljudske množice. Naši listi odpirajo svoje stolpe vsemu ljudstvu. To niso več listi, v katerih piše peščica profesionalnih novinarjev. Na tak način bo postal naš tisk resnična ljudska tribuna. V veliki meri je to postal že danes in bo postal še bolj v bodočnosti.

Naša demokracija in naša svoboda tiska sta resnična demokracija in resnična svoboda. To je demokracija za ljudstvo in ne za narodne sovražnike in izdajalce. Prav tako svoboda tiska ni svoboda za vse in za vsakogar. To je svoboda za najširše ljudske množice in ni svoboda za fašiste in njihove pomagače, ni svoboda za saboterje in volhne. Zato je v našem Zakonu o tisku vrsta omejitev, tako glede tistih, ki urejajo časopise, pišejo ali sodelujejo v njih, kakor tudi glede vsega, o čemer se piše. Fašizem in njihovim aktivnim pomagačem ne daje pravice, da organizirajo svoje časopise, ne daje pravice, da pišejo v duhu netenja verske in nacionalne mržnje, v duhu izpodkopavanja enotnosti in enakosti naših narodov, ne dovoljuje saboterjem, da pozivajo na sabotažo, ne dovoljuje tujim agentom, da izdajajo naše vojaške in državne tajnosti, ne dovoljuje narodnim sovražnikom pozivanja k nasilnemu rušenju tistih pridobitev, ki si jih je priborilo ljudstvo v teži in krvavi borbi, ne dovoljuje klevetanja vrhovnih državnih organov, niti širjenja lažnih in alarmantnih vestí. Te omejitve so popolnoma razumljive in v skladu z duhom prave ljudske demokracije. Dati fašizem in njihovim pomagačem pravico, da se v imenu demokracije in z naslonitvijo na demokratične zakone bore proti demokraciji in svobodi, bi bilo v resnici ne samo nedemokratično, temveč tudi protidemokratično. To bi pomenilo pomagati fašizmu in reakcionarjem, da rušijo ono, kar je ljudstvo sezidalo in pomagati jim, da ščuvajo en

Nikola Vujanović. — Po »Borbic.

LJUDSTVO SVOJI VOJSKI

Dne 25. avgusta je mladina iz Ročinja in Lazič odšla v Novo vas na Krasu, kjer je III. bataljon odreda Jugoslovanske armade, da jim izroči dve krasni zastavi, Jugoslovansko in slovensko. Zvečer se je vršila slovesna izročitev obeh zastav naši vojski. Tajnica ZMS je v pozdravem govoru odločno poudarila nezlomljivo voljo ljudstva v kanalskem okraju in Soški dolini, da se podre demarkacijska črta, in se vsaj priključijo srečni Titovi Jugoslaviji. Kljub pregradi je ljudstvo tu in onstran trdno povezano in odločno, da vztraja v boju, ki ga je začelo. Mladina in ljudstvo zahtevata ob svetovnem miru, da se narodu, ki je toliko žrtvoval za borbo proti fašizmu, ne moremo kaznivo Komisar bataljona,

narod proti drugemu, da ženejo v medsebojno iztrebljenje naše narode in da izpodkopavajo temelje naše domovine. Taka svoboda tiska bi pomenila svobodo varanja in zavajanja ljudstva, svobodo borbe proti ljudstvu.

Naš Zakon o tisku nadalje ne dovoljuje, da se piše proti prijateljskim državam. To je zelo važna omejitev, ki je v skladu z našo miroljubno in demokratično zunanjo politiko. Mi vidimo, da danes v svetu vsi fašistični in reakcionarni elementi vodijo zagrizeno kampanjo, da izovejo novo vojno proti demokratičnim in miroljubnim državam. — Takšno pojmovanje demokracije, v katerem se lahko piše, kar se hoče, kleveta demokratične in miroljubne države in izziva razdore med njimi, ne ustreza našemu duhu demokracije in naši miroljubni zunanji politiki. To pojmovanje je po našem mišljenju ne samo protidemokratično, temveč tudi zločinsko. Naš Zakon daje najširše možnosti zunanjemu tisku, da se pravilno informira o dogodkih pri nas. Prav tako omogoča svobodno uvažanje tujega tiska v našo državo, naravno, v kolikor ta tisk ni namenjen direktni propagandi proti interesom naše domovine. V Zakonu je še ta omejitev, ki vsekakor ne bo ugajala našim reakcionarjem, a to je, da naš tisk in njegovi uredniki ne smejo biti plačani iz inozemstva. Popolnoma razumljivo je, da časopisi, ki bi bili plačani iz inozemstva, ne bi vodili jugoslovanske politike, temveč politiko svojih finančnikov. V stari Jugoslaviji smo imeli često priliko srečati take pojave, ali oblasti so bile slepe in gluhe. Dobro se spominjamo odkritja v zvezi z organom Ljotičevega »Zborac«, ki ga je plačevala fašistična Nemčija. Ne moremo dovoliti, da bi časopisi služili duhovnemu oblikovanju nove pete kolone v naši domovini. Mi dobro vemo, da se tudi naša današnja reakcija povezuje in naslanja na svoje mednarodne brate. Prav tako vemo, da mednarodna reakcija ne bo štedila s finančnimi sredstvi, samo da bi izpodkopala temelje izgradnji naše demokratične oblasti.

Naše pojmovanje svobode tiska vodi torej račun tako o obliki kot o vsebini. Daje svobodo tiska ljudstvu, a ne peščici narodnih sovražnikov in izdajalcev. Za uresničitev te svobode zagotavlja ljudstvu tudi materialna sredstva. Naše pojmovanje svobode tiska nosi petat brezkompromisne in dosledne borbe proti fašizmu in vsem njegovim ostankom. To je ono, kar noče ali ne more razumeti gospoda iz tako imenovane demokratične grupe okrog G. Milana Grola. Njim ne ustreza resnična ljudska demokracija, ki se pri nas razvija. Njim ne ustreza tak tip demokracije, ki daje v roke ljudstva tudi materialna sredstva za ustvarjanje te demokracije. Zato žele tako imenovano »demokracijo za vse«. To pomeni enako svobodo za tiste, ki so se štiri leta vojne borili proti fašizmu ali ječali pod njegovo peto in za tiste, ki so se v borbi proti svobodi in demokraciji poslužili pušk fašističnega okupatorja. Tako »demokracija za vse«, ki bi poleg tega tudi materialna sredstva demokracije dala v roke narodnim sovražnikom, bi se kaj kmalu spremenila v najtemnejšo in najbolj krvavo diktatorsko reakcijo. Ta gospoda, ki zahteva »demokracijo za vse«, v resnici zahteva demokracijo za ostanke fašizma in reakcije, ker oni ne morejo za ljudstvo zahtevati ničesar. Ljudstvo ima demokracijo, ki si jo je priborilo v teži borbi proti fašizmu, ki jih ta grupa zagovarja. Takšno »demokracijo«, ki je želi gospod Grol in njegova okolica uvesti k nam iz tujine, smo imeli priliko videti v Grčiji. O tej demokraciji nam lahko mnogo pove desetletišče naših sonarodnjakov, ki so pobegnili pred fašističnim terorjem v Egejski Makedoniji. O njej nam more prepričevalno govoriti tisoče Grkov-proti-fašistov, ki so pribežali v našo državo ali drugi tisoči, ki leže po ječah Grčije, medtem ko se quislinski poveljniki nagrajujejo z generalskimi čini. Ob takim pojmovanju »demokracije in svobode tiska« se mi ne moremo sporazumeti z gospodom Grolom. Nikomur ne moremo dovoliti uvažati takšno blago iz inozemstva v našo državo.

Nikola Vujanović. — Po »Borbic.

Zborovanje beguncev iz Egejske Makedonije

V znak protesta proti strahovladi grških monarhofašističnih tolp se je te dni vršilo v Bitolju zborovanje beguncev iz Egejske Makedonije. Zborovanje je otvoril v navzočnosti velikega števila beguncev, meščanov in predstavnikov Ljudske fronte in narodnih oblasti Jordan Bojadžijevski, begunec iz vasi Vostarani v lerinskem okraju, ki je v svojem kratkem govoru prikazal strahovlado podivjanih monarhofašističnih tolp in grških oblasti v Egejski Makedoniji. »Zaman skušajo grški reakcionarji prikriti strahovlado,« je dejal Bojadžijevski. »Dejstva jasno govorijo proti vsem lažem. Najboljše pričje te strahovlade so begunci, ki jih je 20.000 in ki so našli zatočišče v vardarski in pirinski Makedoniji.« Za njim je govoril Risto Jankovski, begunec iz lerinskega okr., ki je opisal stanje slovenskega življa v Egejski Makedoniji od pretekle vojne pa do danes. Jankovski je med ostalim dejal: »Trpljenja našega ljudstva v Egejski Makedoniji niso nekaj novega. Naš narod je že 20 let narodnostno zatiran od vseh grških režimov. Vodil je ogrožene borbe skupno z demokratičnimi silami grškega naroda proti zločinski politiki grških vladodržcev. To borbo za demokratično svobodo je naše ljudstvo nadaljevalo skupno z grškim narodom po albanskih planinah proti Mussolinijevim tolpam. Vsem je znan delež Makedoncev v tej borbi. Vojaške jedinice, ki so seборile proti italijanskemu fašističnemu zavojevalcu, so bile v glavnem sestavljene iz Makedoncev. Medtem ko so se oni hrabro borili in umirali po Albanskih planinah za grško neodvisnost, so voditelji Grčije zapirali in internirali njihove očete in družine. Makedonski narod skupno z grškim narodom ni ustavil oborožene borbe tudi tedaj, ko so nadmožne fašistične nemško-italijanske sile

zasedle Grčijo. Še nadalje je nudil odpor fašističnim zavojevalcem ves čas zasedbe. Danes, ko so vsi evropski narodi osvobojeni izpod nemškega fašističnega suženjstva, so se pojavili v Egejski Makedoniji, kakor tudi po vsej Grčiji ponovno hlapi fašističnih okupatorjev, ki uničujejo pridobitve narodne borbe in odvzemajo ljudstvu vse pravice do življenja. Strahovlada nad našim narodom v Egejski Makedoniji je samo nadaljevanje one strahovlade, ki se je vršila že v predvojni Grčiji in v času zasedbe. To strahovlado izvajajo isti zločinci, ki so bili v času narodno-osvobodilne borbe grškega naroda aktivni sodelavci okupatorja. Ob koncu je Jankovski v imenu 2600 beguncev, ki se nahajajo v bitoljskem okrožju, protestiral proti iztrebljenju slovenskega življa v Egejski Makedoniji in apeliral na zavestnike, da preprečijo strahovlado ter se skliceval na obveze, ki so jih zavezniki sprejeli na sebe z Atlantsko listino napram svobodoljubnim narodom. Nato je govorila Angelina Gikova iz Vodena. Protestirala je proti strahovladi monarhofašističnih tolp v imenu vseh Makedoncev iz Egejske Makedonije, katere danes nagrajujejo za njihov doprinos k splošni zavezniški stvari in za velike žrtve v borbi proti fašističnim osvajalcem z ubijanjem Slovanov in z drugim trpljenjem. V imenu okrožnega odbora Ljudske fronte je zborovanje pozdravil predsednik Nestorov, v imenu narodnih oblasti pa predstavnik Okrožnega narodnega odbora Krsta Simovski, ki je poudaril, da narodne oblasti ne bodo štedile s trudom in s sredstvi, da zavarujejo življenje beguncev v tem okrožju. Z zborovanja so poslali pozdravni brzojavki maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu in predsedniku Narodne vlade Makedonije Lazarju Kalievskeemu.

Časopis »Unita« o pisanju tržaških listov

Dopisnik Tanjuga javlja, da je časopis »Unita« objavil vest iz Trsta, iz katere je razvidno, da tržaški tisk soglasno obsoja kot sramotno, popolnoma neresnično in neosnovano kampanjo rimskih reakcionarnih listov o bazoviški jami. Vsi italijanski in tuji

novinarji, ki so bili v velikem številu na licu mesta, so se prepričali o neresničnosti vesti o bazoviški jami. Tuji najreakcionarnejši tržaški tisk se odločno brani, da bi sprejel bazoviško izzivanje ter smatra, da je to enaka vrsta, kot je bila svoječasno Göbbelsova uprizoritev katynskih grobov.

Jugoslovanski partizani sodelujejo pri proslavi slovaškega praznika vstaje

Na svečanosti ob obletnici slovaškega praznika narodne vstaje, ki bo v Banski Bistrici na Češkoslovaškem v navzočnosti predsednika češkoslovaške republike dr. Edvarda Beneša, bo odpotovala danes dopoldne z letalom z zemunskega letališča delegacija jugoslovanskih partizanov s polkovnikom Radivojem Jovanovićem na čelu. V zastopstvu je tudi polkovnik Djuro Medenič, narodni poslanec Začasne narodne skupščine, in polkovnik Perušić. Partizane-Slovaške, ki so sodelovali v narodno-osvobodilni borbi, vodi narodni poslanec Josip Vojaček in major dr. Josip Lipa. Od zastopstva se je na letališču poslovil svetnik češkoslovaškega poslanstva J. Horvat.

Pomoč Bosanski Krajini

Ministrstvo za socialno politiko pri Narodni vladi Bosne in Hercegovine je poleg že prej dovoljenih kreditov

za pomoč ljudstvu Krajine odobrilo vsoto 10 milijonov dinarjev za pomoč družinam padlih in živih borcev, invalidov in ostalih vojni žrtev na področju banjaškega okrožja. Za vzdrževanje obstoječih dečjih domov je odobren kredit 500.000 din, medtem ko je namenjena vsota 200.000 din za otvoritev novih dečjih domov. Za otvoritev kuhinj za vojne sirote in borce otrok je odobren kredit 450.000 din. Razen tega pa je namenjena vsota 500.000 din za pomoč beguncev ob priliki njihovega povratka in za obnovo njihovih domov.

UNRRA za Jugoslavijo

Dne 28. avgusta sta prispela v tržaško luko ladji »Louis Kessuth« in »Netic« z blagom UNRRA za Jugoslavijo. Prva je pripeljala 1436 ton pešenične moke, 792 ton graha in 6411 ton pšenice. Druga ladja, ki je last trške družbe »Marovic« je pripeljala 3355 ton raznega blaga, v glavnem fosfatov. Pričakujejo dve nadaljnji ladji z blagom za Jugoslavijo.

Zavezniški novinarji v Zagrebu: Obisk v tovarni »Rade Končar«

Iz krvi rdeče...

(Ob obletnici smrti tov. Vide Pregarčeve in Janeza Kiklja)

Tri leta je, odkar sta pred cenmi fašističnih pušk ugasnili dve svetli plamenici mladosti, poguma in zveste predanosti domovini, Janez Kikelj in Vida Pregarčeva.

Padla sta kot nedolžni žrtvi fašistične pošasti, ki je tisti čas opran pobesnela. Blokada se je vrstila za blokado, plaki so neprestano vozili transporte v koncentracijska taborišča v Italijo, dan za dnem so padali talci v gramozni jami za Sv. Križem, toda kljub vsemu in prao zato je osvobodilno gibanje dan za dnem raslo. Uporni ogenj je goril ljudem v oči. Fantje in dekleta, možje in žene so trumoma odhajali v hribe. Ljubljanske ceste so bile skoraj vsako jutro potresene z listki, ki so sramotili fašizem in poveljčevalci junake, ki so padli v borbi za svobodo. Na Rožniku, na najvišji smreki, je neko jutro zavihrala slovenska zastava z rdečo zvezdo in italijanski strahopetci si je štirinajst dni niso upali sneti, ker je bila smreka podžagana. Slovenski poročevalci je krožil iz rok v roke, kakor blagovest. Fašistični poveljniki so stikali glave.

Treba je bilo še bolj energičnih ukrepov, da se zatre uporniško gibanje. Izdan je bil ukaz, da bo vsak, pri komer bodo našli Slovenskega poročevalca, na mestu kaznovan.

25. avgusta 1942, še pred peto uro zjutraj, je prišel oddelek fašistov v Rožno dolino z namenom, da zažge neko hišo in kaznuje na mestu »upornikas«, za zgled in opomin oseb Rožni dolini. Žena kiparja Dermelja, ki stanuje v svoji leseni vili ob Večni poti, jih je slišala, ko so se ustavili pred njeno vilo in se v italijanščini pomenkovali, da bi bila ta hiša prav primerna za zažig, ker je lesena. Pozneje so se pa premislili, ker je bila večina mnenja, da se ogneni ne bi videl po vsej Rožni dolini. In šli so dalje ter izbrali na samem stoječo prilično Agnoloovo hišico, kjer je stanovala vdova Kikljeva s sinom Janezom ter še ena najemniška družina.

Ko so obkolili hišico, se Kikljeva ni sta posebno prestrašila. Saj tiste dni so bile takšne blokade nekaj vsakdanjega. Janeza so prej že trikrat vzeli pri blokadi, pa se je vselej srečno vrnil. Vendar je zabičal materi za osak slučaj, če bi moral v internacijo:

»Mama, če me bodo danes res vzeli, glej, da ne boš jokala. Ne maram, da bi Italijani videli tvoje solze.«

Janez je bil marljivo aktivist Osvobodilne fronte, bil pa je tudi previden. Zato je materi še danes uganka, kje se je vzel tisti kos Slovenskega poročevalca, ki ga je fašist našel pod zabojem za premož. Fašisti so vstopili v hišo šele dobro uro potem, ko so obkolili in sta imela dovolj časa, da sta vse sumljivo uničila. Janez je bil čisto miren. Pozajtrkoval je, da ne bo šel lačen z

doma in si je baš likal hlače, ko so fašisti vstopili. Vidil jih je v italijansko uniformo preoblečen Slovenec, ki je govoril v čisti ljubljanski. Zacetli so temeljito preiskovati stanovanje in pritlikline. Skrbno so preiskali drovarnico in podstrežje, naposed pa še sobo in kuhinjo. Že se je zdelo, da bodo odšli, ko je eden od njih potegnil izpod štedilnika zaboj za premož in izvlekel izpod njega list Slovenskega poročevalca.

»Ho, kaj pa je to?« se je uniformirani izdajalec zarežal in ga poddržal Janezu pod nos.

Zahteval je Janezovo legitimacijo in si jo natančno ogledal, kakor da v njej nekaj išče. Nato je kratko ukazal, naj se Janez obleče, da pojde z njimi, materi pa je rekel:

»Vidite, pa ste izgubili sina!«

Kakor udarec neusmiljene sekire so padle te besede na srce uboge matere, čeprav v tistem trenutku se ni dojela vse groze, ki so jo pomenile. Menila je, da ji bodo sina odpeljali v internacijo.

Janez je bil čisto miren. Mati mu je pripravila nekaj popotnice. Ko so fašisti to videli, so se surovo smejali.

Ob osmih so Janeza odpeljali proti rožniškemu hribu. Bila je nedelja in sonce je toplo sijalo, jekla na fašističnih puškah pa so se mrzlo lesketala. Mati je stala na pragu in gledala za odhajajočimi. Grizla si je ustnice. Srce ji je bilo zdobljeno na tisoč koščkov in vsak košček je bila žgoča, krvava rana. Zajokal bi, zarjula bi ko smrtno ranjena žival, toda sin jo je bil prosil, naj ne joče. In ni jokala.

Po prekem sodu je bil Janez obsojen na smrt. Nekdo, ki se je prav takrat obračal z Rožnika, je skrivaj prisostvoval ustrelitvi. Ta je povedal, kako junaški je bil Janez do smrti. Ko so mu hoteli zavezati oči, je to odklonil. Stal je ponosno zraunan, s cigareto v ustih in se mirno smehljaj, ko je fašistični morilec pokleknil in ga iz bližine z revolverjem ustrelil.

Po umoru so se fašisti vrnili k materi. Zasiševali so jo, s kom se je sin družil. Zvedeli niso ničesar. Jezni so ji zagrozili, da jo živo zažgo. Zaprli so jo v hišo.

Na prostoru pri kapelici, kjer je bil Janez zjutraj ustreljen, je zvečer zagorela lučka, ki jo je prižgala zvesta roka, čeprav je bilo vse okrog močno zastraženo. Fašist je jezno brcnil lučko, da je ugasnila. A lučk v srcih rožnodolincev in vseh ljubljancev pijani fašist ni mogel ugasniti. Ob pogledu na s silo požgano hišico, na nesrečno mater, ki je ostala brez sina edinca in brez strehe so se te lučke razplamtele v mogočen plamen srda in žive obtožbe...

Teden pozneje je Janezu Kiklju sledila Vida Pregarčeva. Njo je zatekla usoda daleč od doma in domačih, na drugem kraju Ljubljane, v tovarni »Saturnus« v Mostah, kjer je bila na

meščena kot uradnica. Vsa Pregarčeva družina je v Rožni dolini dobro znana kot ena najbolj zavednih in med okupacijo v ilegali zelo delavnih. Najbolj delavna in pogumna pa je bila Vida.

Dne 50. avgusta 1942 od štirih popoldne so se pripeljali fašisti na treh velikih kamionih v Moste in blokirali tovarno. Preiskali so vse tovarniške prostore, najbolj natančno pa so preiskali pisarno, kjer je delala Vida. Našli so Poročevalca. Skoraj polnih šest ur so nato Vido zasliševali ob prisotnosti vseh tovarniških nameščencev. Vida je na vsa vprašanja fašistom neustrašno odgovarjala. Obsodili so jo na smrt.

Ko so jo vprašali, če ima še kakšno željo, jim je junaško odgovorila:

»Želim samo, da me čimprej ustrelite!«

Zvezali so ji roke na hrbtu, pozneje pa so ji jih na željo spet odvezali. Odvedli so jo na dvorišče. Sama je stopila k zidu. Bila je čisto mirna. Iz žepa je potegnila rdečo svilenko rufico in si jo zavezala okrog vratu. Ko so ji hoteli zavezati oči, jih je smelo zavrnila:

»Nedolžnim ljudem ni treba zavezovati oči.«

»Salva ji je raztrgala srce. Padla je, mlada, junaška in še v smrti lepa. Njen obraz, ki je ostal čisto nepoškodovan,

se je smehljaj. Izgledalo je, kakor da spi in se bo zdaj zdaj zbudila iz lepih sanj.

Mrtvo so fašisti posadili na stol in ji roke zadaj privezali za hrbet stolice. Tako je morala sedeti na tovarniškem dvorišču izpostavljena na ogled vsemu delavstvu. Med drugim sta si jo skrivaj in od daleč ogledali tudi obe sestri in se tako za vedno poslovili od nje. Fašisti Vidine družine niso obvestili o njeni ustrelitvi in tudi niso dovolili, da bi pozneje prisostvovali pokopu. Sestri sta bili skrivaj obveščeni od neke tovarniške delavke. Od datež, skrivaj, sta se poslovili od drage mrtve sestrice in nihi zajokati nista smeli glasno, da bi ju policija ne spoznala.

ZSSR - trdna opora splošnega miru in napredka

N. Avanjev. - Iz »Izvestij«.

Združeni narodi so zmagoslavno zaključili vojno proti hitlerjevski Nemčiji - skupnemu sovražniku vseh svobodoljubnih narodov. »V Evropi je zaključeno obdobje vojne. Prišlo se je obdobje mirnega razvoja.« (I. Stalin.)

S tem, da so dobili vojno proti fašistični Nemčiji, so združeni narodi storili veliko zgodovinsko delo. »Sedaj je naloga v tem,« kakor je dejal tovariš Stalin, »da se onemogoči nastajanje nove agresije in nove vojne, če ne za vedno, pa vsaj za daljšo dobo.«

Naša junaška Rdeča armada in vsi narodi ZSSR, posebno veliki ruski narod, so doigrali odločilno vlogo v vojni uničenju hitlerjevske razbojniške države, v rešitvi narodov Evrope in njihove stoletne kulture izpod hitlerjevske tiranije. ZSSR je prav tako najtrdnjša opora splošnega miru in napredka in najvažnejša sila v borbi za trajen mir in sigurno varnost vseh narodov v bodočnosti.

Na konferenci v San Franciscu je tovariš V. M. Molotov opomnil vse soudeležence, da narodi ZSSR znajo braniti svojo domovino ne samo z orožjem v roki, temveč da so tudi z vsi dušo predani delu ustvarjanja trajnega in občega miru. »V pogledu zaščite miru in varnosti narodov,« je govoril tov. Molotov, »se je mogoče nasloniti na Sovjetsko zvezo. Za to veliko delo odločno jamčijo: naše miroljubno ljudstvo, sovjetska vlada, Rdeča armada in naš veliki maršal Stalin.«

Vsa zgodovina sovjetske države je najboljši dokaz za to.

Sovjetska država, ki sta jo ustvarila Lenin in Stalin, je pokazala vsemu svetu že prve dni svojega obstoja svojo iskreno težnjo, živeti v miru in prijateljsstvu z vsemi narodi, kakor tudi svojo nepomirljivost napram reakcionarnim silam, ki ovirajo obče človeški napredek. Svojo zvestobo principom prijateljske politike v odnosih do drugih narodov, je sovjetska država dokazala ne samo z besedami, ampak tudi z dejanji. Sovjetska država je tudi z delom dokazala svojo miroljubno politiko, svojo toplo željo za mirno in skupno življenje, dokazala jo je tudi s svojim gospodarskim in kulturnim sodelovanjem z vsemi narodi na temelju vzajemnega spoštovanja pravic, suverenosti in svobodnega razvoja.

Že v aktu o miru, ki ga je sovjetska vlada sprejela prve dni svojega obstoja in v katerem je prikazala osnove zunanje politike sovjetske države, je izjavila pred vsem svetom, da se popolnoma odrekta vsem osvajaškim ciljem in da je vedno težila za tem, da doseže prijateljske odnose z vsemi narodi, ne glede na njihovo preteklost in sedanost, na njihovo moč ali slabost.

Sovjetska zveza je z dejanji dokazala,

Tovarniško delavstvo se je pietetno poslovilo od svoje junaške mrtve tovaršice. Ob dveh popoldne, ko so morali na delo v tovarno, so v nemem mišopotu korakali mimo mrtve. Vsak se ji je spoštljivo priklonil. Vida jih je gledala z mrtvoimi očmi in se smehljala. In njen smehljaj jih je bodril in tolažil: »Pridejo dnevi,« jim je govoril, »svetli, lepi dnevi, ko nam zasije svoboda in bo fašistična zver mrtva, pregažena. Za te dneve je vredno umreti!« Ob sedmih zvečer 1. septembra so fašisti Vidino truplo s kamionom odpeljali k Sv. Križu. Pokopali so jo brez krste v skupen grob talcev.

Tri leta so minila od takrat. Fašistov, ki so mislili, da bodo večno pustolaši in gospodarili na naši lepi zemlji, ni več.

Tudi ti dve žrtvi zahtevata danes, da nam tisti, ki so pod zastavo ducejevo Italije, povrne vse, kar so nam prizadejali. Naše ljudstvo pa se s hvaležnostjo spominja vseh tistih, ki so s svojimi krogi in smrtjo pomagali stresti z naš tuji jarem.

da ceni in spoštuje osebno svobodo in in mirne odnose z vsemi deželami. Ničje na svetu ne more reči, razen ako hoče namenoma potvrditi dejstva, da je sovjetska država vedno usmerjala svojo politiko, »nikakor ne za to, da hujska narode na vojno, temveč da prekine z vojnam (Lenin, Dela, knj. 26, str. 11).

Svojo miroljubno politiko je Sovjetska zveza vedno branila z vsemi možnimi merami in sredstvi, razkrinkujoč neprestano vojne hujskače in provokaterje vseh vrst. Sovjetska zveza je izkoristila vsako najmanjšo možnost, da se ohrani mir, ne samo za narode ZSSR, marveč za ves svet.

S tem, da je proglasila kot osnovni princip svoje zunanje politike priznanje nezavisnosti in suverenosti, se je sovjetska država po načelih Lenina in Stalina upravljala tako, da bo mir na teh osnovah imel vse pogoje in da bo še življejši.

Ustvarjajoč stalno politiko enakosti in svobodnega razvoja v odnosu do vseh narodov, je sovjetska vlada odpovedala, kakor je dobro znano, vse nepravilne pogodbe, ki jih je sklenila carska vlada. V prvi vrsti se je to tikalo Irana, s katerim je sovjetska vlada s pogodbo 26. februarja 1921. leta popolnoma likvidirala politiko carske in začasne buržuazne vlade v odnosu do Irana. Še poprej, 27. maja 1919. leta je sovjetska vlada s posebno deklaracijo priznala suverenost pravice Afganistanu, a s pogodbo 1921. leta je stopila z njim v diplomatske odnose. Sovjetska vlada je že takoj od začetka svojega obstoja prav tako likvidirala vse nepravilne pogodbe in posebne privilegije, ki jih je carska Rusija uživala na Kitajskem in sklenila 31. maja 1924. leta pogodbo s Kitajsko, ki je bila enakopravna pogodba s to deželo.

Že v prvih dneh svojega obstoja je sovjetska država delala na tem, da uredi normalne gospodarske in diplomatske odnose z vsemi državami Evrope. Tudi tu, v odnosu do zahodnih držav, je bila miroljubna politika sovjetske vlade in njena stalna in odločna borba proti vojni provokaterjem kronana s precej velikimi uspehi. V letu 1924 je ZSSR obnovila diplomatske odnose z vrsto evropskih dežel. Kasneje pa je sklenila vrsto pogodb o nenapadanju in nevtralnosti tako z zahodnimi kot z vzhodnimi državami.

Na ta način je Sovjetska zveza že v prvih letih svojega obstoja demonstrirala svetu svojo stalno težnjo in možnost mirnega skupnega življenja v gospodarskem in kulturnem sodelovanju z vsemi narodi, na osnovi medsebojnega spoštovanja pravic. Že mnogo pred sedanjo vojno se je vse napredno človeštvo prepričalo, da je Sovjetska zveza taka država, v kateri je glavna in osnovna skrb vlade skrb za organizacijo svobodnega in varnega življenja vseh narodov ZSSR. Zaradi tega svojega glavnega cilja sovjetska država stalno skrbi za ustvarjanje mirnega in prijateljskega gospodarskega in kulturnega sodelovanja z vsemi drugimi deželami.

Zato ni čudno, da je Sovjetska zveza skoraj postala, posebno po rekonstrukciji vsega narodnega gospodarstva, velika državna, politična, gospodarska in kulturna sila na mednarodni pozornici in cenjen zbiranj in združevanja vseh narodov in držav, ki so zainteresirane pri ocvanju miru. Zunanja politika Sovjetske zveze v letih neposredno pred drugo svetovno vojno, ko so se pojavila poedina žarišča te vojne, ki so že vnela v odnose med posameznimi deželami atmosfero skrbi in negotovosti, je dokaz čvrste vdanosti ZSSR stvari miru na vsem svetu in stvari svobode narodov vseh držav. Sovjetska zveza je delala tudi v tem obdobju za uvrstitve svoje obrambne sposobnosti in je odločno vodila politiko ocvanja miru. Maja 1935. leta je ZSSR sklenila pogodbo s Francijo o vzajemni pomoči v primeru napada. (Konec jutri.)

VABIMO

NA ZALNO SVEČANOST PADLIM BORCEM IN BORKAM TOVARNE »SATURNUS«

KI JO PRIREDI PRIPRAVLJALNI ODBOR TOVARNE V ZVEZI Z ODKRITJEM SPOMINSKE PLOŠČE NA DVORIŠČU TOVARNE USTRELJENE TOVARIŠICE

VIDE PREGARC

DNE 31. AVGUSTA 1945 OB TREH POPOLDNE NA KRAJU USTRELITVE

Položaj v Italiji

Sprememba vlade

Osvoboditev Severne Italije izpod hitlerjevskih okupatorjev je bila dogodek ogromnega političnega in gospodarskega pomena za Italijo. V Severni Italiji so najbogatejši industrijske in poljedelske pokrajine države. Tekstilna, strojna, oblačilna in deloma tudi živilska industrija lahko preskrbujejo, če imajo na razpolago sirovine in kurivo, ne samo prebivalstvo Italije, temveč proizvajajo tudi še za izvoz. Poljedelstvo je dajalo pred vojno državi 40 % vsega njenega pridelka pšenice, 97 % riža, 80 % koruze, 90 % sladkorne pese in malone vse njeno surovo maslo. Tu je zaposlenih blizu 70 % vsega industrijskega proletariata Italije. Malone vse pomembnejše politične stranke imajo svoje osnovne množične baze v Severni Italiji.

Odbor Narodne osvoboditve Severne Italije, ki je vodil borbo italijanskih patriotov proti nacizmu in fašizmu v okupiranih pokrajinah, je takoj po osvoboditvi Italije zahteval odstop Bonomijeve vlade in imenovanje nove, energične, avtoritativne narodne vlade, ki bi izrazila voljo italijanskega ljudstva, ki bi se naslanjala na odbore Narodne osvoboditve in ki bi bila sposobna zagotoviti v najkrajšem času sklicanje ustavodajne skupščine.

Te zahteve so z vso vneto podprlo široka ljudska množice Severne in Južne Italije, toda naletele so na odločen odpor ne samo pri odkritih reakcionarnih profašističnih silah, temveč tudi med prvaki desničarskih strank, vključenih v Osrednjem (Rimskem) odboru Narodne osvoboditve.

V nasprotju z Odborom Narodne osvoboditve Severne Italije, kjer so nastopale vse profašistične stranke, združene v

skupni borbi proti hitlerjevcem in italijanskim fašistom solidarno, se je razvijala v Centralnem Odboru Narodne osvoboditve še med okupacijo Severne Italije notranja borba med tremi levičarskimi strankami (komunisti, socialisti in malo-buržoazno republikansko demokratično stranko Akcije) ter tremi desničarskimi strankami (liberalno, krščansko-demokratično in demokratično dela).

Liberalna stranka se je vedno bolj približevala konservativnim in reakcionarnim elementom italijanske buržoazije ter postajala prenašalka njihove politike v Odboru Narodne osvoboditve in v Bonomijevi vladi. Ne glede na to, da prevladujejo v njenih vrstah levičarske struje, se je krščansko-demokratična stranka spremenila v orodje vtičanske politike, naperjene proti silam demokracije. A stranka Akcije (katere dejanski vodja je Bonomi) je poskušala nastopati v vlogi »Centra«, ki je vzdrževala ravnotežje med desničarskimi in levičarskimi strankami, toda v vseh važnih vprašanjih je podpirala ta stranka desničarje.

Rimski prvaki desničarskih strank so se upirali radikalnim reformam, programu, ki ga je predložil Odbor Narodne osvoboditve Severne Italije in nastopali so z nasprotnimi zahtevami glede odstranitve ali maksimalne omejitve funkcij odborov Narodne osvoboditve ter zahtevali, naj ostanejo na čelu vlade in na vseh važnejših ministrskih položajih desničarski elementi.

Politični vpliv desničarskih strank v državi je neprimerno manjši od vpliva levičarskih strank, toda prvaki desničarskih strank in za njimi stoječe reakcionarne sile so skušali izkoristiti v svojih interesih svoje zunanje politične zveze in okolnosti, da je ostala vsa osvobodjena Severna Italija zaenkrat v administrativnem pogledu odrezana od Južne Italije in da je pod neposredno upravo zavezniške vojaške administracije.

Konec koncev se je 20. junija, po skoraj šesttedenskih pogajanjih, šest strank sporazumelo o sestavi nove vlade.

Na čelo vlade je bil postavljen predstavnik stranke Akcije Ferruccio Parri, eden izmed članov trojke, ki je vodila v Severni Italiji borbo partizanov in zmagovito vstajajo proti Nemcem. On je obenem minister za notranje zadeve. Podpredsednika vlade sta vodja liberalcev Manlio Brosio, odgovoren za sklicanje posvetovalne zbornice, in vodja socialistične stranke Pietro Nenni, odgovoren za sklicanje ustavodajne skupščine in čiščenje države fašistov. Ostala ministrstva so bila razdeljena med predstavnike vseh šestih strank, pri čemer sta bili ministrstvi za zunanje zadeve in vojno prepušteni krščanskim demokratom. Mesto ministra za mornarico je bilo prepuščeno zastopniku vojnomojskih krogov, admiralu De Courtenu, ki je bil minister za mornarico tudi v prejšnjih vladah. Komunisti so prevzeli v novi vladi ministrstvo za pravosodje (Togliatti), za finance (Scocimarro) in za poljedelstvo (Gullo).

V programatični deklaraciji nove vlade so bile razglašene kot glavne naloge: sklicanje ustavodajne skupščine, izvedba volitev organov krajevne samouprave, reorganizacija organov za kaznovanje fašističnih zločincev in pospešitev čiščenja.

Nova vlada obeta, da se bo v svojem delu naslanjala na Odbore Narodne osvoboditve, ki naj bi ohranili posvetovalne funkcije pri krajevnih predstavniških oblastih. Kakor je znano iz deklaracije, nova vlada ne namerava omejiti zasebne iniciative, pač se pa ne bo ustavila pred ukrepi proti vzpostavitvi industrijskih monopolov.

Glede zunanje politike je izrazila nova vlada željo, da bi se čimprej spremenil režim premirja, da bi se sklenil končnoevrjavni mir z zaveznicmi in da bi

bile osvobodjene pokrajine Severne Italije izročene v upravo italijanski vladi.

Sestava nove vlade pomeni važen korak naprej na poti k demokratizaciji države. Toda splošni sestav vlade in razdelitev mest med njenimi člani še ne ustreza realnemu odnosu sil v državi in volji prebivalstva.

Težkoče nove vlade

Nova vlada je naletela na velike težkoče gospodarskega značaja. Ker so bili Nemci v Severni Italiji naglo razbiti in ker je prišlo do splošne vstaje italijanskih patriotov, so bila razdejavanja v Severnih pokrajinah mnogo manjša, kakor v Srednji in Južni Italiji. Računajo, da je bilo v splošnem pridelkih komaj 10 % velikih industrijskih podjetij. Malo je trpela tekstilna industrija, najvažnejša panoga italijanske proizvodnje, ki dela za izvoz. Mnoga velika podjetja strojne industrije so že obnovila svoje delo, za kar se morajo zahvaliti smotrnim ukrepom Odbora Narodne osvoboditve in energičnim delavcem. Z 80 % svoje kapacitete že zopet obratujejo sloveče avtomobilske tvornice »Fiat« v Turinu. Toda industriji grozi katastrofa zaradi pomanjkanja raznih vrst sirovin, v prvi vrsti premoga. Še pred vojno je morala Italija uvažati okrog 80 % njej potrebne premoga (okrog 12 milijonov ton letno), zdaj pa potrebuje samo Severna Italija okrog 300.000 ton premoga mesečno, če hoče preskrbeti svojo industrijo, da bo lahko obratovala.

V izredno težavnem položaju je prehrana prebivalstva, posebno s kruhom. Še pred vojno je Italija uvažala iz inozemstva velike količine pšenice (pa tudi maščob in mesa). Letos je pridelala Italija zaradi suše in vojne vihrje samo 45 milijonov stotov pšenice, dočim je znašal njen pridelek pred vojno 70 do 80 milijonov stotov letno. Državi grozita lakota in nezaposlenost. Predsednik vlade Parri

je izjavil, da je doseglo število nezaposlenih že nad en milijon.

Položaj zaposlenih delavcev je tudi zelo težak. Med zaslužkom in izdatki za življenjske potrebnosti je ogromna razlika. Pod vplivom težkega položaja glede prehrane, naraščanja dražine in ogroženja zaradi zavlačevanja vladne krize ter odlašanja nujno potrebnih političnih in gospodarskih ukrepov je prišlo v Italiji v zadnjih dveh mesecih do mnogih stavk, demonstracij in drugih izrazov nezadovoljstva ljudskih množic.

Obenem z zahtevami gospodarskega značaja so nastopali delavci tudi s političnimi zahtevami, v prvi vrsti glede odločnejšega čiščenja ter ukrepov proti fašističnim in profašističnim elementom, ki sabotirajo proizvodnjo.

Prvaki profesionalnih zvez, predstavniški levičarskih strank in Odboru Narodne osvoboditve naperjajo vse sile, da bi dosegli izpolnitev pravičnih zahtev kmetov in delavcev, da bi se tako razburjeni duhovi med njimi pomirili. Posrečilo se jim je v prid siromašnim kmetom doseči spremembo pogodb o zemljiški najemini in zboljšanje delovnih pogojev enega dela poljedelskih delavcev. Ustanovljeni so bili posebni odbori za znižanje cen za 30 do 40 % in za organizacijo nadzorstva nad uveljavljenjem tega sklepa.

Vlada in profesionalne zveze pripravljajo zdaj ukrepe za pobijanje nezaposlenosti, obenem pa snujejo načrte javnih del. Profesionalne zveze zahtevajo, da se prepove zapirati industrijska podjetja in odpustiti delavce.

Odstanitve gospodarskih težkoč v Italiji bo odvisna od možnosti uvoza sirovin in žita iz inozemstva, od dokončnih pogojev miru in stopnje pritegnitve delovnih množic k sodelovanju pri reševanju njenih življenjskih, političnih in gospodarskih problemov. S. Slobodskoj

Vse sile za proizvodnjo drv

Zima je pred vratmi. V zvezi z njo se že sedaj postavlja pred nas z vsa resnostjo vprašanje preskrbe s kurivom. To vprašanje je danes prav tako važno kot n. pr. vprašanje preskrbe s kruhom, kajti tudi kurivo spada v najvažnejšo oskrbo, ki je neobhodno potrebna vsem. Zaradi tega naše ljudstvo upravičeno vprašuje: Kako je s proizvodnjo premoga in drv?

Dejstvo je, da potrebuje naša država za razvijanje in oživiljanje prometa, za dvig in povečanje industrijske proizvodnje mnogo več premoga, nego znaša sedanja njegova produkcija. Ena izmed glavnih ovir večji premogovni produkciji v Sloveniji je pomanjkanje dovoljne količine jamskega lesa. Za popolno obratovanje vseh premogovnikov in rudnikov v Sloveniji potrebujemo dnevno 400 kubičnih metrov jamskega lesa, ki je neobhodno potreben za oblaganje rogov, da se ne bi zrušil strop.

Brez jamskega lesa se ne more vršiti poglobljanje podkopov in razširjanje rogov v globinskih poljih in slojih premoga. Brez tega pa se ne more dvigniti produkcija premoga, od katere je odvisna razširitev prometa in industrijske proizvodnje. Zaradi tega je potrebno storiti vse, kar je mogoče, da se premogovnikom zagotovi jamski les vsaj za pol leta. S tem bo zagotovljena večja produkcija premoga, ki bo moral tudi v bodoče biti uporabljen predvsem v prometne in industrijske svrhe.

Tako bomo letos v pogledu kuriva za kuho in segrevanje prostorov navsezani skoraj izključno na drva. Zanima nas torej:

Kako je s proizvodnjo drv?

Ali so izpolnjene naloge, ki jih je na podlagi stvarnih potreb postavila vlada pred naše gospodarstvo? — V soglasju z državnim gospodarskim načrtom bi morala Slovenija do konca tega leta izdelati za lastne potrebe, kakor tudi za potrebe ostalih federalnih edinic okrog 900.000 kub. metrov raznih lesnih sortimentov, med drugim tudi 60.000 kub. metrov jamskega lesa ter 120.000 kub. metrov drv za potrebe ostalih federalnih edinic.

Iz tega vidimo, da predstavlja naša proizvodnja drv in jamskega lesa zelo važno vlogo v obtem načrtu za obnovo domovine. Istočasno pa moramo ugotoviti, da naši gozdovi do sedaj niso dali toliko drv in jamskega lesa, kolikor bi jih morali dati. Pri nas ni izpolnjen proizvajalni nalog, ki nam ga je postavilo Zvezno ministristvo.

Ce upoštevamo dejstvo, da je zima takorekoč pred vratmi, lahko trdimo, da se zlasti naša proizvodnja drv nahaja pred težkimi nalozami. Zato je skrajni čas, da se široke ljudske množice in krajevni NOO seznanijo s stvarnim stanjem v pogledu naše lesne proizvodnje. Skrajni čas je, da množice z lastno iniciativjo preko NOO, OF, AFŽ in sindikatov aktivno pristopijo k reševanju vprašanj povečanja proizvodnje drv in jamskega lesa ter s tem pospešijo rešitev krize, v katero je zapadla ta panoga našega gospodarstva.

Okupator je v letih vojne in okupacije brezvestno uničil naše gozdove od naselij in prometnih križišč. Poleg tega je popolnoma uničil 367 gozdnih žag in lesno-industrijskih naprav ter obratov, a ostali so bili šele po večmeščem popravljanju sposobni za obratovanje.

Do nedavnega je bila glavna in najresnejša ovira hitrejši in živahniji obnovenje lesne industrije in prometa v neurejenih lesnih cenah. Ko so se državni sektor gozdnega gospodarstva, ki je razpolagal samo s 30% vse gozdne površine, na vse načine trudili, da zadošči stavljenim nalozam, je privatni gozdni sektor stal nezainteresiran ob strani. Z ureditvijo lesnih cen je sedaj ta velika ovira odstranjena.

Največje stvarne ovire pozitivni lesne produkcije in prometa so sedaj pač v pomanjkanju delovne sile, potrebne orodja in prevoznih sredstev, saj bi za izvedbo odrejenega lesno-proizvajalnega načrta potrebovali nič manj kot 6.000 vozov, z 12.000 glavi vprežne živine ter še 17.000 gozdnih delavcev.

V zvezi s tem je važno vprašanje: Kako in na kakšen način lahko odpravimo te ovire. Za vse naše uspehe v preteklosti, ko so se težave pogosto zdele za ljudske sile nepremagljive, so imamo zahvaliti iniciativji ljudskih množic od spodaj in sposobnosti naših aktivistov, ki so znali pritegniti široke ljudske množice k sodelovanju v vseh vejah državnega življenja.

Kaj morda danes ta iniciativja ni več potrebna? Nasprotno, ona bo vedno potrebna, ona je sestavni del ljudske demokracije. Toda ona je bolj kot kdaj koli potrebna danes, če hočemo našo državo dvigniti iz ruševin, pravi podpredsednik Zvezne vlade tov. Edvard Kardelj v svojem govoru »O današnjih glavnih nalozah«.

Poleg ostalih pereh vprašanj so bodo tudi vprašanja dviga proizvodnje drv in jamskega lesa lahko uspešno rešila, če bomo znali za njih zainteresirati najširše ljudske množice ter jih takoj pritegniti k aktivnemu sodelovanju. S tem ne bo rešeno samo vprašanje večje proizvodnje premoga, živahnijejšega prometa in večje industrijske produkcije, temveč tudi vprašanje dela, zaslužka in večjega obtoka denarja med kmečkimi množicami. Rešena bodo vprašanja, ki povzročajo danes posameznim NOO in OF toliko pregovic in težav. Izkustva iz narodno-osvobodilnih bojev treba izkoristiti tudi za reševanje težav, ki se danes pojavljajo pred nami.

Ob primerni razgledanosti v vseh gospodarskih potrebah in vprašanjih ter ob povezovanju istih, v zvezi z razvijanjem ljudske iniciativje, s sodelovanjem z okrajnimi in federalnimi narodno-osvobodilnimi oblastmi in ustanovami, naslanjajoč se na moč in pomoč ljudskih množic, bi posamezni krajevni in okrajni NOO in OF lahko sami rešili vsa ta vprašanja. Narodna vlada Slovenije je naredila vse, da se v vsakem pogledu dvigne produkcija, da se zagotovi čim živahniji promet ter preskrba ljudstva. Potrebno pa je, da vsi odbojni NOO, OF, sindikatov, AFŽ, ZMS in fizikalnih društev pokazujejo več iniciativje pri reševanju vseh teh vprašanj, zlasti pa, da tudi vsa pereča gospodarska vprašanja postavljajo vedno pred množice ter jih pritegnijo k aktivnemu reševanju istih.

Kakšne so možnosti povečanja proizvodnje drv?

Naše podeželje, ki ostro občuti pomanjkanje denarnih sredstev, išče na vse mogoče načine možnosti, da pride do denarja. Na drugi strani pa ima slovensko ministristvo za gozdarstvo 20 milijonov kreditov za nujno preskrbo kuriva in gradbenega lesa ter z vsemi sredstvi in na vse mogoče načine išče možnosti, da dvigne produkcijo lesa ter izpolni postavljene naloge.

Določeno so maksimirane lesne cene (glej »Ljudsko pravico« od 17. avg.), ki odgovarjajo stvarnim prilikam. Cena 170–300 din za razne vrste drv ter 400 do 450 din za jamski les so dovolj visoke, da lahko pritegnejo zanimanje kmečkega gozdnega posestnika, ki ima v svojih rokah skoraj 70% slovenske gozdne površine.

Vsak gozdni posestnik lahko dobi na priporočilo slovenskega ministristva za gozdarstvo pri Denarnem zavodu Slovenije odn. pri Zavodu za promet s kurivom, denarna sredstva, ki so mu potrebna za sekanje drv. Zavod za promet s kurivom odkupi takoj vse količine pripravljene drv.

Stopimo med kmečke gozdne posestnike! Zanimamo jih za takojšnjo pripravo drv, omogočimo jim čim hitrejšo prodajo istih! V kmečke roke bodo na ta način zopet prišle večje vsote denarja ter omogočile nabavo najpotrebnejšega orodja, krme, obleke, obutve itd.

V Kurmurju je precej brezposelnih sezonskih delavcev. V Halozah in Slovenskih gorah je nešteto viničarskih družin brez zadostnega zaslužka, brez potrebnih denarnih sredstev za nabavo zimskih zalog. Po vsej slovenski zemlji je prav tako na tisoče batarjev in malih kmetov, ki z neusmiljeno ostrino čutijo pomanjkanje denarnih sredstev ter iščejo priložnostnega dela in zaslužka.

Na drugi strani pa je potrebno za izvršitev postavljene lesno-proizvajalne naloge še 17.000 gozdnih delavcev. Naše ministristvo za gozdarstvo nujno išče

neomejeno število gozdnih delavcev. Meze gozdnih delavcev so urejene z uredbo Zveznega ministristva. Prav tako se posveča vprašanju preskrbe gozdnih delavcev vedno večja pažnja.

Dolžnost aktivistov je, da pokazujejo tudi za takšna pereča gospodarska vprašanja več zanimanja. Dolžnost krajevnih in okrajnih NOO, OF, sindikatov in podružnic javne borze dela je, da prevzamejo takoj z več interesa in več samoiniciativje vloge posrednika.

Zanimati jih je treba na teh vprašanjih brezposelne in premalo zaposlene delovne sile! Omogočiti tem ljudem priložnosti za zaslužek pri gozdnem delu! S tem bomo rešili najbolj pereča vprašanja ter z iniciativjo ljudstva samega, z mobilizacijo delovnih sil in organizacijo dela od spodaj v največji meri prispevali k normalizaciji gospodarskih prilik.

Prav tako je važno vprašanje orodja. Ministristvo za gozdarstvo potrebuje nujno kompletno orodje vsaj za 3.000 gozdnih delavcev. Zbiralna akcija starega železa je omogočila železni industriji poln obrat, a nujne potrebe gozdarstva narekujejo, da Krajska industrijska družba izdelava čimprej čimveč žag, sekir, zagod, pil itd. Razen tega je potrebno izvršiti mobilizacijo že obstoječega orodja.

Prav tako je pereča vprašanje prevoznih sredstev. Zlasti primanjkuje vprežne živine in vozov za prevažanje drv iz gozdov do avtomobilskih cest odn. železniških postaj. To pomanjkanje se zlasti čuti v krajih, ki so največ trpeli pod okupacijo kot n. pr. na Kočevskem, v Zg. Savinjski dolini, v Suhi Krajinji itd.

Ljubljanski kolarji so začeli s pospešenim izdelovanjem enotnega tipa vozov na tekočem traku, vendar produkcija teh vozov ne bo zadostovala potrebam. Zaradi tega se je treba nasloniti na ogromni vrj sredstev, sil in možnosti, ki se ležijo neizkoriščene v iniciativji ljudskih množic. Vseposred je treba čim bolj razvijati možnosti da ljudstvo s samoiniciativjo reši in premaga vse obstoječe težave.

»Narodno osvobodilno gibanje je že prav od početka gradilo na globoki veri v neizčrpno ustvarjalno silo širokih ljudskih množic... Razvijanje ljudske iniciativje od spodaj je bilo po mnenju vodilnih sil narodno osvobodilnega gibanja prvi in glavni pogoj za zmago... Tudi za bodočnost je to prvi in najvažnejši pogoj, da čim hitreje in čim bolj kvalitetno obnovimo in izgradimo našo domovino,« pravi podpredsednik Zvezne vlade tov. Edvard Kardelj.

Tudi v pogledu težav s preskrbo kuriva in jamskega lesa gradimo na moči ljudskih množic, na njihovih iniciativji, na njihovi neizčrpnosti ustvarjalni sili. Zaradi tega postavljamo tudi vprašanje dviga nujno potrebne lesne produkcije pred najširše množice.

Zato postavljamo parolo: »Čim več jamskega lesa za naše premogovnike! Čim več drv za naše šole, otroške domove, bolnišnice, ustanove in stanovanja!« pred najširše množice, ki so že do sedaj s svojo iniciativjo dale vrsto dokazov požrtovalnega dela.

Ves uspeh te akcije zavisi od splošnih aktivistov, ki bodo znali ta pereča gospodarska vprašanja ob vsaki priliki postavljati pred množice ter jih zainteresirati za sodelovanje. V tem je ključ za dvig našega celotnega gospodarstva.

Tako pa ne!

Vrhničani so si v štiriletni osvobodilni vojni pridobili mnogo izkušenj. Neizprosnost borba je razkrla marsikoga med nami in marsikomu snela iz obraza lepo podobo, če je bila na zunanje se tako poštena. Ljudstvo se je v boju za svoje življenje naučilo, da loči slabo od dobrega in da previdno čuva svoje izvojevalne pravice. Kmalu prepozna se tako zakrite sovražnike, ki bi mu hoteli na ta ali oni način kratiti pravice do svobode.

Z upniški cerkvi sv. Pavla je včasih stoloval vrhniški dekan gospod Milavec. Nismo se pozabili njegovih pridig, njegovih izdajalskih napadov s prižnice, odkoder je grmel s svojimi »političnimi urami« nad vrhniškimi ljudstvom. Dobro se

spominjamo njegovih govorov, v katerih je metal blato na poštene sinove svojega naroda, blato, ki se je zvalilo potem nanj. Partizanske matere mu ne bodo odpuštile, da jih je podil iz cerkve in jim prepovedoval, da bi še kdaj stopile vanjo. Ko so borci Jugoslovanske armade prinesli svobodo tudi Vrhniki, je gospod Milavec sramotno pobegnil. Pobegnil je, ker se je zbal svojega ljudstva. Vse to smo si Vrhničani dobro zapomnili in ne bomo pozabili.

19. avgusta pa se je zgodilo, da je s prižnice sv. Pavla govoril novi vikar Alojzij Dobrovoljc. Dolgo je govoril in mnogo je povedal. Ljudje so dejali, da mnogo preveč. Pritoževal se je nad svojimi dragimi župljani, da vse preveč govore o »slabih duhovnikih«. Duhovniki da so božji poslanci in vsakega duhovnika so župani dolžni spoštovati, kajti vsak duhovnik daruje svetomašno daritev in zato ni »Bogu dopadljivo«, če jih ne spoštujemo in če slabo govoriijo o njih, pa naj si bo to tudi »kakšen slab duhovnik«; duhovščina da s tem preveč trpi na svojem ugledu. Tako je pač povedal gospod vikar. Kako je mislil, ne vemo.

Vendor mi si upamo misliti po svoje. Upamo si tudi reči, da s takimi pridigami ne bo pridobil slabim duhovnikom izgubljenega ugleda, kajti ni ljudstvo krivo, če so ti duhovniki izgubili ugled med ljudmi. Temu je kriv tisti del duhovščine s škofom Rožmanom na čelu, ki je pozabil, da je del svojega ljudstva, ki je na strani okupatorja pomagal pri uničevanju slovenskega naroda in skupno z domačimi izdajalci povzročil bratomorno vojno in zakrivil mogoča grozodejstva. Osvobodilna borba je v štirih letih razgalila vso gnilobo, ki se je odevala s plaščem poštenja in pravilobjubja in pokazala tudi na resnične rodoljube, ki so ostali zvesti svojemu ljudstvu v borbi za njegove pravice. In slovenski narod daje spoštovanje tudi tistim duhovnikom, ki so globoko čutili z njim v tej težki štiriletni preizkušnji in mu dajali svojo podporo v tej veliki domovinski vojni. Zato bi svetoval gospodu vikarju, da bi v prihodnji pridigi govoril o teh dobrih duhovnikih in ljudje takrat ne bodo govorili, da je povedal mnogo preveč.

Viktor Grom

Imel sem komisijski ogled...

Mnogi ljudje, ki imajo slabo vest, se danes selijo kakor ptice selivke. Skušajo se rešiti in si poiškati kaj čudnih poti »k toplejšemu soncu«. Taka ptica selivka je tudi Rudolf Dolenc, bivši uradnik v Vzajemni zavarovalnici, in njegova žena Justa. Toda seliti se danes je težka stvar, ko je tako mnogo ljudi, ki nimajo prostora, kamor bi položili svoje trudne kosti. To so predvsem partizani ali Dachauci, ki jim je okupator vzel vse razen gologega življenja.

Toda Rudolf Dolenc in njegova žena sta morala zapustiti našo lepo Kolezijo in Gerbičev ulico 7. Gotovo ju boli glava od tolikega popivanja in plesa z Italijani in belogardiisti. Take stvari so današnje čase le nerodna zadeva, posebno pa, ker so si ljudje tako od vraga dobro zapomnili, kar se je godilo za časa osvobodilne borbe. Torej zrak v Kolezijah je postal za Dolfeta in Justo zopern. Ti stari časi delajo obema toliko nemirnih ur, čeprav sta že zletela iz Kolezije v drugo gnezdece, na ulico pokojnega kralja Aleksandra.

Današnje čase so volitve nerodna zadeva. Človeka do nagega razgalijo, da je res vrag z ljudmi. Tako sta gospod Dolfe in gopa Justa zapustila Kolezijo, da ne bi bilo z nami Kolezijani »spetakla«.

Da si pa danes poiščeš drugo stanovanje, pa ni tako enostavno. Kajti tišči so v Ljubljani danes, ki si kljub vsem mikroskopom, kar jih premore človeška družba, ne morejo najti stanovanja. Gospod Dolfe pa že ve, da je treba — če hoče kaj doseči — polagati ljudem nekaj na srce. In on je v resnici tudi položil. Pisal je iz svojega starega osvojenega, a kljub temu ljubkega vrtnega stanovanja, iz Gerbičeve 7, pismo na Anagrafski urad. V tem pismu pa je zelo obrekoval svoje ljubko stanovanje. Pisal je namreč takole:

»Prosilec (to je Rudolf Dolenc) sem že predčasno vložil prošnjo na Mestni stanovanjski odtok za dodelitev kakega stanovanja, ker sem bombardiranec in zaradi tega nujno potrebujem stanovanje.«

V tem stanovanju, kjer je pisal in kjer je stanoval »bombardiranec Dolfe«, stanuje danes Sauta Pavla. Sauta Pavla in gospodar hiše nista mogla po odhodu Dolfeta najti niti ene šipe, ki bi bila

zaradi bombe razbita. Toda Dolfeta poslušajmo dalje:

»Imel sem komisijski ogled mojega stanovanja in so tozadevni podatki že na tamkajšnjem uradu.«

Kaj je Dolfetova komisija videla, mi Kolezijani ne moremo razumeti in tudi zapiska te slavne komisije nismo na mestnem stanovanjskem uradu našli.

Dolfe piše dalje:

»Stanovanje je namreč zaradi bombardiranja precej poškodovano, tako da mi ob slabem vremenu teče izpod stropa.« Tovarišica Sauta o tem nič ne ve. Mogoče je božja milost medtem zakrpalala streho. Mogoče, toda tega dokaza Dolfe v prošnji ni omenil.

Dolfe piše dalje:

»Ker imamo stanovanje tako slabo, bi bilo lepo in umestno, da našim bratom tovarišem nudimo udobnejše in lažje stanovanje, kar bi dosegli, če bi mi tako stanovanje dodelili.«

Res je. Našim tovarišem bratom je treba poskrbeti lažje in udobnejše stanovanje, toda nikakor ne bodo našim bratom tovarišem nudili stanovanja taki, ki so se gostili in noreli s tistimi krvniki, ki so našim bratom tovarišem in vsemu slovenskemu narodu prizadejali toliko krvavega zla. To je podla drznost. Ni malo takih ljudi kakor je Dolfe, ki si s partizani hočejo pomagati iz svoje velike življenjske zadrege. Toda pri tem jim ne bodo nikoli pomagali bratje tovariši, ampak bodo bratje tovariši pljunili na tako podlo hinavsko gostoljubnost.

Dolfe piše med drugim: »Da je trenutno tajnik kvarta OF bančnih in zavarovalnih zavodov«. Da, še to je v tistem času po osvoboditvi znal izkoristiti Dolfe in je bil res trenutno tajnik. Kako pa je izgledal njegov kvart bančnih in zavarovalnih zavodov si pa res ne moremo misliti. Takih kvartov Osvobodilna fronta ne pozna.

To njegovo prošnjo — da bi bolj držala — so podpisali baje neki partizani. Če so to v resnici partizani, vedo zdaj, kdo je brat tovariš Rudolf Dolenc in kakšne namene je ta brat tovariš imel. Bežal je pred ljudsko voljo, bežal je pred ljudmi, ki so bili priča njegovemu življenju za časa narodno osvobodilne borbe.

Kolezijani

Grafična mladina dela

Kakor vsako soboto, je tudi zadnjo šla grafična mladina na delo, in sicer pospravljati ruševine na Mirje. Zavečajno se nalog današnjega časa in z voljo, da bi dosegli čim boljše uspehe v tekmovanju z zagrebško mladino, smo se zbrali ob 2 pred tiskarno »Ljudske pravice«. Tam smo se obožovali z lopatami, krampi in sekirami, katere smo dobili od tiskarniškega gasilskega orodja. Ker dela velik del mladincev nadurno delo po tiskarnah, precej jih je bilo za poslenih s pripravami za miting, nekaj tovarišev pa še sedaj ne razume potrebe in dolžnosti, se nas je udeležilo sobotnega dela le 23.

Veselo smo odšli skozi mesto in silno dobro se nam je zdelo, ko so nas ljudje opazovali in govorili: »Poglejte jih, mladince, spet gredo delat!« Vsak je tedaj sklenil v sebi, da bo prihajajoči pritegnil k delu še več neaktivne mladine, da bo naša četa še večja in da bomo naredili še več.

Ko smo prišli na Mirje k porušeni Markičevi hiši, smo si brž razdelili delo in začeli. Takoj smo opazili, da nas bo tam preveč in v naslednji minuti nas je šla šestorica nekoliko naprej na drugo delo. Videli smo od Nemcev zadržani prehod skozi Rimski zid pri tehnični šoli in sklenili smo, da ga bomo prebili in podrli. Na ta način bi dobili nekaj opeke, odpravili sled vojne, ki jo je pustil okupator in omogočili ljudem skrajšano pot. Dočim je večja skupina podirala zid, čistila opeko in jo zlagala, smo mi začeli z razbijanjem bunkerja. Sprva je šlo precej težko, ker je bilo vse celo in trdo in je bilo treba precej zamahov, da si odlušči eno skalo. Kar poštene žulje smo dobili pri tem delu, vendar nismo odnehali. Ko smo razbili že tretjnjo zidu, so nam priškolili na pomoč tovariši partizani, ki so nastanjeni v bližnjem posloju. Pokazali so nam prav za prav, kako se to dela, da se z malo truda dosti naredi. Kar verjeti nismo mogli, ko je tovariš nekajkrat zamahnil in že je bila skala na tleh. Mi smo pa prej zamahovali in nabijali po njej, pa se ni nikamor premaknila. Poskušali smo še na ta novi način, in res smo dosegli večje uspehe. Vendar ne dolgo, ker so nam partizani kar vzeli orodje iz rok ter začeli navdušeno razkopavati zidovje. Mi smo med tem očistili opeko, katero smo dobili iz zidu. V času našega dela smo porušili polovico bunkerja.

Ko je prišla ura odhoda, smo se zahvalili tovarišem partizanom za pomoč ter odšli na skupno mesto, kjer smo ugotovili, da so bili tudi tovariši kar pridni, ker so očistili lepo število opeke in jo zložili. To popoldne smo naredili 101 delovno uro. Ko smo se zbrali in vrstili, smo zadovoljno odkorakali na zborno mesto, kjer smo oddali orodje. Sklenili smo, da ne bomo odnehali in da bomo s svojim zgledom zaktivizirali še vsa grafično mladino, kar jo je zaspane in še ne-delavne.

Mihec.

Zdravniška pomoč našim vasem

V okolici Trebnja se je pojavila gripa in srbčica. Ljudje so bili premalo pazljivi. Tako sta se ti dve bolezni precej razširili. Često si ne znajo pomagati sami, za zdravniško pomoč pa jim primanjkuje tudi denarja. Zato jim je naša oblast takoj priskočila na pomoč. Ministristvo za narodno zdravje je poslalo tja zdravstveno ekipo. V treh dneh je zaščitna sestra imela več predavanj o gripki, o higijeni hiše in okolice, o negi dojenčkov, o razkuževanju in o srbčici. Skupno s predavanji so bili predvajani filmi, po predavanju pa je bil med ljudi razdeljen zdravstveno propagandni material.

Zaščitna sestra je obiskala tudi na domovih bolnike in dojenčke in dajala zdravstvene nasvete in bolničarsko pomoč. Ob tej priliki jih je obdarovala z bolniško hrano, ki je darilo Glavnega odbora Rdečega križa v Ljubljani.

Koncilija Mami.

Dokaz medsebojne pomoči narodov Jugoslavije

V nedeljo, 26. avgusta 1945 je pripeljal iz Beograda kamijon s 2.000 kg različnih živil (1.400 kg moka, 600 kg sadja, sočivja itd.). Živila so zbrali med seboj člani »Saveza radnika kučnog pomočnog obojalk« (podružnica III., Beograd). Akcijo je vodil tov. Boškovič Andrija.

Živila so bila poklonjena ranjenim in bolnim partizanom na Golniku ter od okupatorja opustošenim vasem v Idrijski okolici. »Savez kučnog pomočnog obojalk«, Beograd pripravlja že drugo tako pošiljko.

Poslana živila sprejemamo kot dobrodošla, še bolj pa kot dokaz razumevanja, ki ga ostali narodi Titove Jugoslavije kažejo za težkoče našega socialnega skrbitstva.

Zbiranje sadnih pečk

Slovenija je zaradi izredno ugodnih podnebnih in talnih razmer najbolj prikladna za produkcijo prvovrstnega kvalitetnega sadja in lahko tekmuje z vsemi sadjerodnimi deželami Evrope. Sadjarstvo od leta do leta postaja važnejša kmetijska panoga in predstavlja skoraj glavni vir dohodkov našega kmetijstva. V Sloveniji pridelamo ob dobri letini na tisoče vagonov sadja za eksport. Pridelek našega sadnega drevja za zaostaja za pridelkom drugih sadjerodnih dežel. Temu je krivo pomanjkljivo oskrbovanje, gojenje in skropljenje sadnega drevja. Največkrat pa so vzrok slabemu pridelku slaba drevesa, ki so cepljena na slabi podlagi. Za vzgojo

sadnega drevja so potrebne velike množine sadnih pečk. Sadne pečke zbiramo tako, da sadne tropine na rešetu presejemo, speremo in posušimo. Konec leta jih posejemo ali pa vložimo v vlažen pesek, da ohranimo kaljivost. Spomladi posejemo pečke v sejalnice. Tako dobimo divjake, katere pozneje presadimo v drevesnice in cepimo vanje razne vrste žilhtnega sadja.

Kmetijski odtok maribor, okrožja je objavil kmetovalcem, naj marljivo zbirajo sadne pečke za poskuse. Določena je tudi cena pečk, in sicer 1 kg jaboličnih pečk 40 do 45 din, 1 kg hruškavih pa 50 do 60 din.

FILMSKO PODJETJE D. F. J. — DIREKCIJA ZA SLOVENIJO

predvaja v kinu »SLOGI« in letnem kinu »TIVOLI«
sovjetski film iz domovinske vojne

»MAVRICA«

in dokumentarni film »JASENOVAC«

Predstave v »SLOGI« ob 17., 19. in 21. uri. — Predstave v »TIVOLIJU«
ob lepem vremenu od 19.30 dalje.

Prvi seznam glavnih nemških vojnih zločincev

ki jim bo v skladu s sklepi moskovske deklaracije sodilo mednarodno vojaško sodišče

Washington, 30. avg. (Ass. Pr.) Včeraj so bila objavljena istočasno v Moskvi, Londonu, Parizu in Washingtonu imena 24 vodilnih nacistov, ki bodo sojeni pred mednarodnim sodiščem v Nürnbergu. Čeprav niso določeni še datumi za razpravo, se pričakuje, da se bo začela v začetku oktobra.

Na čelu seznama stoji Göring, načelnik nemškega letalstva. Njemu sledi nekdanji Hitlerjev namestnik Hess, ki je bil pridržan kot ujetnik v Britaniji od svojega skrivnostnega poleta preko Severnega morja leta 1941. Nato pride nacistični zunanji minister von Ribbentrop, ki je obdolžen, da je bil eden izmed glavnih podpihovalec druge svetovne vojne. Sledijo po vrstnem redu: Robert Ley, voditelj nacistične delovne fronte; Alfred Rosenberg, glavni filozof nacistične stranke in načelnik urada nacistične stranke za zunanjo politiko; Hans Frank, nemški generalni guverner Poljske; Ernest Kaltenbrunner, SS voditelj in general policije; Wilhelm Frick, Reichsprotektor Češke ter bivši nacistični notranji minister; Julius Streicher, preganjalec Židov in bivši guverner; feldmaršal Wilhelm Keitel, šef vrhovnega poveljstva; Walter Funk, nacistični minister za gospodarstvo in predsednik Reichsbanke; Schacht, bivši predsednik Reichsbanke in minister za gospodarstvo; Gustav Krupp, šef

Kruppovih municijskih tvornic; veliki admiral Erich Raeder, bivši šef nemške mornarice, ki je začel podmorniško borbo v začetku vojne; admiral Karl Doenitz, zadnji vrhovni poveljnik nemške mornarice in samozvani poglavar nemškega naroda po Hitlerjevem padcu; Baldur von Schirach, bivši državni mladinski voditelj in guverner Dunaja; Fritz Sauckel, guverner in prosluti delovni šef; Albert Speer, minister za oskrbo in načelnik nemške vojne proizvodnje; Martin Bormann, šef štaba urada nacistične stranke; Franz von Papen, bivši nacistični veleposlanik v Turčiji; feldmaršal Alfred Jodl, zadnji vrhovni poveljnik nemške vojske; Konstantin von Neurath, bivši zunanji minister in Reichsprotektor Češke; Hans Fritzsche, šef radijskih oddaj nacističnega propagandnega ministrstva.

Besedilo objave pravi: »Glavni preiskovalni odbor za preiskovanje in pregon glavnih vojnih zločincev, ustanovljen 8. avgusta 1945 na podlagi sporazuma med vladami Združenega kraljestva, Združenih držav Amerike, Zveze sovjetskih socialističnih republik in začasno vlado Francoske republike, je izdelal prvi seznam vojnih zločincev, ki bodo sojeni pred mednarodnim vojaškim sodiščem. Preiskave glede slučajev drugih vojnih zločincev, ki niso bili vključeni v ta seznam, se nadaljujejo.«

vsilji prijeti voditelji fašistične Nemčije. Bila je prepričana, da je »dolžna poskrbeti, da se voditelji zločinskih hitlerjevskih bande najstrožje kaznujejo, ker je njena dolžnost nasproti neštivilnim vdovam in sirotam tistih nedolžnih ljudi, ki so bili kruto mučeni do smrti in umorjeni na povelja teh zločincev.«

Ze v okt. 1943 je moskovska deklaracija zahtevala, da se sodijo vojni zločinci na kraju, kjer so bili izvršeni njihovi zločini. Glavni vojni zločinci, katerih zločini niso v zvezi z določenim zemljepisnim krajem, se bodo sodili pred mednarodn. voj. sodiščem. 24 hitlerjevskih kanibalov je na prvem seznamu vojnih zločincev. Njihove voditelja — Hitlerja — ni med njimi. Začasno tiči skrit v kakšni luknji, ker ga je strah pred ljudsko jezo. Tudi Göbbelsa ni zraven, toda drugi voditelji, tovariši v orožju in sodelavci glavnega tolovaja — tukaj, Göring, Hess, Ribbentrop, Ley, Rosenberg, Frank, Neurath, Seyss Inquart — krvniki Evrope, fašistični »ideologi« in »teoretiki«, avtorji delirnih rasnih teorij in načrtov o iztrebljenju narodov, organizatorji izropanja Evrope, njenega uničenja, krivci njene sedanje bede, polobzorni goljufi, lastniki sužnje in hladnokrvni morilci popolnoma nedolžnih ljudi.

Seznam vsebuje fašistične generale in admirale, predstavnike pruske militaristične kaste, nosilce krutih tradicij nemškega banditskega imperializma. Med njimi so fihreerjev naslednik admiral Dönitz, feldmaršal Keitel, admiral Röder, general Jodl. Tesno v zvezi s to skupino vojnih tolovajev so maginati nemške vojne industrije, prvi sokrivci nemškega razbojništva. Tu je Krupp, ki je na prvem mestu tega seznama nemških plutokratov, vojnih baronov, za čigar sebične interese je Nemčija vodila vojne za svetovno gospodarstvo. Na to sledi Schlacht.

Vsi degeneriranci odklanjajo vsako zvezo s politiko in nastopajo kot »poslovni ljudje«, »gospodarstveniki« itd. Zaman ves trud! Ti gospodje so preveč tesno in preveč »poslovno« zvezani s poklicnimi morili in tolovaji iz tako imenovane »vlade« hitlerjevske Nemčije. Pregledoko so pogreznjeni v blato in nizknotnost strahotnih zločinov hitlerjevskih krvnikov, da bi mogli uiti strogemu povračilu. Mogoče je iz juridičnega stališča možno diferencirati stopnje odgovornosti posameznih zločincev. Toda po vesti našega naroda in vseh svobodoljubnih narodov so zločini vsakega teh hitlerjevskih voditeljev tako odvratni in vnebovpijčji, da niso možne razne stopnje kaznovanja za te pošasti.

Vest človeštva so pregledoko pretresli težki zločini nemških fašističnih morilcev. Vest narodov, ki so stili fašističnega barbarstva gada, ki so uničili fašistično pošast in razrušili njen brolg, zahteva, da meč človeške pravice neusmiljeno udari po glavah najbolj zagriženih sovražnikov človeštva — voditeljev, organizatorjev in inspiratorjev, hladnokrvnih morilcev narodov. Kaznovanje voditeljev hitlerjevske bande, kaznovanje vojnih zločincev ni le povračilo. To je tudi pravica. Narodi čakajo in zahtevajo pravico, ki jo je treba izreči hitro in strogo.

Proces proti Kramerju

London, 30. avg. (Tanjug.) Po poročilu Reuterja se bo pričela razprava proti poveljniku zloglasnega koncentracijskega taborišča v Belzenu Josipu Kramerju in njegovim 46 sokrivcem 15. septembra pred britanskim vojnim sodiščem. Kramer je priznal svojo krivdo.

zma hočejo ti agenti raztrgati vezi med kitajskimi demokratičnimi silami. Reakcija, ki se naslanja na ostanke fevdalizma, otežuje rešitev velikih problemov, pred katerimi stoji Kitajsko. Poskusi, da bi zapeljali Kitajsko na reakcionarno pot, bodo brez dvoma naleteli na odločen odpor s strani kitajskih demokratičnih sil, kajti ti poskusi groze Kitajski z novimi nesrečami. Da se izognejo tem nesrečam, je le ena pot, pot naprednega demokratičnega razvoja in tesnega sodelovanja z drugimi demokratičnimi silami. Samo na ta način bo kitajski narod mogel ustvariti močno, neodvisno državo in postaviti pogoje za hiter razvoj njenih naravnih pripomočkov. Tako bo veliki kitajski narod deležen polnega razumevanja in podpore demokratičnega sveta in narodov Sovjetske zveze.

Mongolski listi o pogodbi

Ulanbator, 20. avg. (Tass) V mongolski ljudski republiki so z zadovoljstvom pozdravili ratifikacijo sovjetsko-kitajske pogodbe o prijateljstvu in zvezi ter posebej izmenjavu not o neodvisnosti ljudstev mongolske republike.

Ob priliki ratifikacije se je v vladni palači vršila konferenca vodilnih državnikov pod predsedstvom maršala Čojbalšana. Listi pozdravljajo v svojih uvodnikih pogodbo med ZSSR in Kitajsko ter pravijo, da je trden temelj za trajen mir na Daljnem vzhodu. Listi izražajo izredno zadovoljstvo zaradi priznanja neodvisnosti ljudstvom mongolske republike.

★

Septembrski sestanek zunanjih ministrov v Londonu

Pariz, 30. avg. (Tanjug.) Na sestanku ministrov za zunanje zadeve velikih sil, ki se bo vršil 10. septembra v Londonu, bodo verjetno razpravljali med drugim tudi o vprašanju mirovne pogodbe z Italijo; o zasedbi Japonske, o bodočem statusu Hongkonga, o Dardanelah in drugih evropskih plovnih poteh, o pripravah za splošno mirovno konferenco in o ureditvi nemške uprave.

Domovinska fronta bo ščitila pridobitve bolgarskega naroda

Sofija, 30. avgusta (Tanjug.) »Otačestveni front« prinaša uvodni članek pod naslovom »Naj se dobro zapomni«, v katerem med ostalim piše:

Neki reakcionarni fašistični elementi pri nas so tolmачili odločitev vlade o odgovodni volitev kot slabost in prelom Domovinske fronte in so zato oživel in dvignili glave. Naj si ne domišljajo, da ta odgovoditev volitev pomeni konec Domovinske frontne oblasti. Popolnoma so pozabili, da pri nas obstoja zakon o zaščiti narodne oblasti in drugi zakon proti fašističnim mahinacijam in da ti zakoni ne bodo dovolili fašistom in reakcionarjem, da ponovno vzdignejo razcapane fašistične zastave za borbo proti narodni oblasti.

Domovinska frontna oblast je ustvarila svoje zakone za zaščito zgodovinskega dela od 9. septembra, za zaščito velikih ljudskih pridobitev in da bo uporabila te zakone z največjo strogoštvom proti poskusom za povrnitev odvratne fašistične preteklosti. Dolžnost naše države je, da po pogodbi o premirju uniči poslednje sledove nacizma in fašizmu pri nas. To svojo dolžnost kakor tudi vse druge bo izvršila do konca.

Domovinska fronta ima ogromno večino bolgarskega naroda in razpolaga z dovoljno silo, da z eno potezo onemo-

godi vsak sovražni poskus proti narodu in njegovi oblasti. Naj sovražniki vedo, da bo bolgarski narod branil s svojo krvjo izvojevane pravice in svobodo za ceno vsake žrtve. Naj ne pozabijo vse opozicijske skupine, da morajo obstojata delžni zakoni. Nič ne nima pravice tiskati in razpečevati kakršne koli pozive, spise in drugo, če se isti ne strinjajo z zakonskimi odločbami. Tisti, ki bodo zlonamerno napadali Sovjetsko zvezo in napadali s klevetami Domovinsko fronto Bolgarije, bodo vsekakor občutili strogo zakonitost. Isto tako se varajo oni, ki mislijo, da predstavlja Bolgarija »hišo brez gospodarja«.

Odločitev vlade, da se odgodi volitev, je nastala samo zaradi velikih interesov Bolgarije, da se čim prej zaključi mir in da se dokaže, da se bolgarska vlada krepi in dosledno drži principa Atlantskega povelja in odločb v Jalti in Potsdamu. To nima nič skupnega z željami in načrti reakcionarnih in fašističnih krogov pri nas. Naj se to dobro zapomni!

Sofija, 30. avg. (Tanjug.) Ameriški novinarji v Sofiji so obiskali ministrskega predsednika Kimona Georgijeva. Obiskali so tudi Trajca Kostova, tajnika bolgarske delavske Komunistične partije, s kateri mso se razgovarjali nad 2 uri.

Razveljavljenje sindikalnih volitev v Atenah

London, 30. avg. (Tanjug) Ob priliki razveljavitve volitev v delavski odbor prinaša »Daily Worker« daljši članek svojega diplomatskega dopisnika, v katerem pravi med drugim:

Potem, ko je odposlanstvo britanskih delavskih sindikatov pod vodstvom sira Mosleya obiskalo Grčijo, so prevzeli britanski delavski sindikati nadzorstvo nad pravilno izvedbo volitev odposlancev s strani podružnic sindikatov. Postopek, ki je bil uporabljen pri teh volitvah v Grčiji, je v podobnostih prikazan v tekoči številki uradnega glasila britanskih delavskih sindikatov. Grškim sindikalistom je treba samo čestitati k izrednemu trudu, katerega so vložili, je navedeno v tem članku uradnega glasila delavskih sindikatov, ki nato zaključuje: Grške sindikalne volitve so bile svobodne, pravilne, brez vsakega nasilja in izvedene s tajnim glasovanjem.

Atene, 20. avg. (Tanjug) Vodja grških liberalcev Temistokles Sofulis je izjavil, da je proti izvršitvi plebiscita o bodočnosti Grčije, ki naj bi se vršil v novembru tega leta. Ponavljajoč trditve, da desnica izvaja teror, je izjavil, da bi izvršitev plebiscita »pomenilo odvratno komedijo, ki se je odigrala leta 1935«. Preden bo grški narod poklican na glasovanje, se marajo izpolniti »ledeči pogoji«: Zamenjava narodne straže z orožništvom, razpust oboroženih rojalističnih stolp in izvolitev ustavodajne skupščine.

Glavni tajnik socialistične stranke ranjen

Atene, 30. avg. (Tanjug.) Agencija Reuter poroča, da je bil glavni tajnik grške socialistične stranke Pasalides ranjen pri nekem incidentu na političnem zborovanju v Veriji v Makedoniji.

Finski vojni zločinci bi radi ušli kazni

Helsinki, 30. avg. (Tass) Finski list »Vasabladet« razpravlja v članku pod naslovom »Ali gre samo za politično nujnost«, o vprašanju kaznovanja vojnih zločincev.

V članku je navedeno: Nekateri poslanci finske skupščine so mnenja, da je kaznovanje finskih vojnih zločincev v nasprotju z zavestjo in pojmovanjem finskega naroda, o pravici in zakonitosti in da narekujejo to kaznovanje potrebe zunanje politike. Dovoljujemo si dvomiti, piše list, v pravilnost tega mnenja.

Večina finskega naroda obsoja napadalno vojno. Mnogo ljudi je tudi, ki odločno obsojajo napadalno vojno, katero je vodila naša domovina. Kako bi reagiral naš narod, če bi naša vlada 1941. leta odkrito izjavila, da ima namen začeti napadalno vojno? Na vsak način bi se našli ljudje, ki bi odobrvali tako izjavo, vendar pa bi bila večina proti temu. Zakaj je ministriki predsednik Rangel, ko je govoril 25. junija 1941 pred skupščino, izjavil, da je Finska začela obrambno vojno in da uporablja zato vsa sredstva, ki so ji na razpolago? Ali ni popačil resnice? Zakaj je to storil? Strah pred ljudskim mnenjem v njeni lastni državi in v drugih deželah ni dovolil vladi, da bi pokazala resnično stanje stvari, z drugimi besedami, da bi vedela, da se je naša udeležba v vojni že davno pripravljala. Vlada bi obsodila sama sebe, če bi to priznala. Popolnoma dobro je vedela, da ima večina našega naroda napadalno vojno za zločin.

Vse to mešanje resnice in laži, katero so izvršili naši državni voditelji, da bi prikrili pravi značaj vojne, je žalilo čut

pravice in pravičnosti. Odvratno je poslušati ljudi, ki zagovarjajo tako negativno postopanje z moralnega stališča s svetohlinskimi frazami o nordijski zavesti in o pravici, vse to pa po nezasižanih nasiljih in zlorabah, katere so si dovolili naši politični voditelji v tej vojni prav nasproti tej zavesti o pravici.

Obracun, katerega je treba sedaj izvršiti z vojnimi podpihovci, se ne sme smatrati edino za potrebo zunanje politike. To je prav tako potrebno iz višjih etičnih razlogov. Custvo večine naših narodov, da je bila kršena pravica, zahteva ta obracun.

Stockholm, 30. avg. (Tass) Neki švedski list razpravlja o odgovornosti raznih finskih državnikov za vojno in piše: »Nekateri Finci, ki so prav tako kakor Quisling odgovorni za vojno, mislijo, da zaslužijo hvaležnost svoje domovine, ker so jo zavlekli v vojno in jo spremenili v orodje nemškega nacizma. Med vojno so finsko ljudstvo zavajali zločinski ljudje, po vojni pa je finsko ljudstvo spoznalo, da je bila ta prevara prekruta in je zahtevalo kaznovanje oseb, ki so odgovorne za vojno.

Značilno je, da se je socialno-demokratska stranka dolgo upirala načrtu posebnega zakona za kaznovanje vojnih zločincev. Ta stranka bo tudi morala biti odgovorna za vojno, ker ni storila ničesar, da bi jo preprečila. Večina socialnih demokratov tako, kakor mnogi drugi politiki, ne želi, da bi kdo prišel pred sodišče, ker bi proces diskreditiral te politike. Toda zdaj ne bodo mogli ubežati svoji odgovornosti.

Narodi čakajo in zahtevajo pravico, ki jo je treba izreči hitro in strogo

»Pravda« o zločincih, ki so neposredno odgovorni za vojno

Moskva, 30. avgusta. (Tass) »Pravda« piše v uvodniku: Prvi seznam vojnih zločincev, ki jih bo sodilo mednarodno vojaško sodišče, je bil objavljen v skladu s sklepi berlinske konference. Milijoni ljudi v svetu bodo sprejeli to vest s čustvom globokega zadoščanja. Krivci takih upostojen, takega trpljenja človeštva, ki ga človeška beseda ne more opisati, so bili izročeni pravici in klicani na odgovor.

Trije glavni stebri hitlerjevske Nemčije so zastopani na prvem seznamu vojnih zločincev: Nacistična stranka, generali in plutokracija. To je klika, ki je neposredno odgovorna za to vojno in ki je hladnokrvno delala načrte, pripravljala in nato dolga leta vodila banditsko vojno, katere cilj je bil, da bi nemški imperializem zagospodoval vsemu svetu. V svrhu ustvaritve tega gospodarstva so zasluževali države in iztrebljali narode. Javno in nesramno so potepali vsa pravila mednarodnega prava, vsa osnovna pravila in običaje vojne, ki jih upošteva-tu tudi divjaki.

Hitlerjevski voditelji so neporedno odgovorni za brezštevilna in strašna grozodejstva, ki nimajo primere v zgodovini človeštva. Premišljeno so organizirali in pripravljali gangsterske krvnike, ki so pomorili približno 25 milijonov ljudi v strašnih gestapovskih mučnicah, v groznic »taboriščih smrti« in v krvavih »taboriščih mučenja«. Ti krvniki so klali žene, otroke, starce, ranjence, vojne ujetnike in pri tem uporabljali različne metode od streljanja do obglavljanja, od večal do plinskih celic ali sežiganja živih žrtev. Razvili so tehniko množične moritve, da človeku zastane kri v žilah, ako pomisli nanjo. Navajali so najbolj bedaste teorije, da bi opravičili to množično klanje. Uvedli so načelo krutosti

in prednost barbarstva. Na steber »taborišču uničenja« Majdaneku so napisali kot geslo vrsto iz nemške državne himne »Deutschland über alles«.

Kar se je pozneje pripetilo Nemčiji, je bil triumf pravice. Reich, ki se je opiral na majdansko taborišče, se je zrušil. Sedaj moramo skrbeti, da bo nemški imperializem in njegova strašna zalega — fašizem — poginil pod svojimi razvalinami. Zato morajo zločinci biti kaznovani in hitlerjska pošast se mora uničiti. To zahteva pravičnost. Problem odgovornosti vojnih zločincev se je pojavil že v trenutku, ko so prve hitlerjevske bombe padle na mesta in vasi miroljubnih držav. Čut pravičnosti zahteva, da se kaznujejo tisti, ki so s svojimi zločini povzročili krvoprelitje te vojne.

Zelja po kaznovanju sovražnikov svobode in miru je bila nefazdržljiva z željo po zmagi nad temi sovražniki. Ze v svojih notah 25. novembra 1941, 6. januarja 1942 in 27. aprila istega leta je sovjetska vlada zvrnila popolno odgovornost za nečloveška in kriminalna dejanja nemške vojske na zločinsko hitlerjevsko vlado. Ti dokumenti so izražali ogorčenje sovjetskega ljudstva, ki je po vsej pravici zahtevalo povračilo. 14. oktobra 1942 je v odgovor na skupno noto vlad evropskih držav, ki jih je napadla Nemčija, Sovjetska vlada izjavila, da »odbrava in podpira zakonito željo, ki je bila izražena v skupni noti, katero je sprejela in da bo poskrbela, da bodo krivci zgoraj navedenih zločinov prišli v roke pravice, bodo dajali zanje odgovor ter da bo poskrbela za izvršitev izrečenih sodb«.

Ze tedaj je sovjetska vlada smatrala za potrebno, da se ustanovi posebno mednarodno sodišče in da se kaznujejo z vsro strogotostjo kazenskega zakonika

Kitajsko ljudstvo pred velikimi nalogami

»Krasnaja zvezda« o vlogi Kitajske v borbi za poraz

Moskva, 30. avg. (Tass) Mednarodni opazovalec »Krasnaja zvezda« Mašlenikov piše, da je predaja japonskih oboroženih sil na Daljnem vzhodu odprla kitajskemu ljudstvu pot širokih možnosti za obnovitev njihove narodne politike, gospodarstva in kulture. Odkar so bili položeni temelji moderne japonske države, je japonska politika osredotočila vse svoje sile na borbo za nadvlado Kitajske. Japonska je skušala spremeniti Kitajsko v glavni vir za sirovine in druge bistveno važne proizvode, vendar pa so načrti generala Tanake, ki je sanjal o tem, da bi Japonska uporabila Kitajsko za glavno strateško oporišče, iz katerega bi zagospodovala vsej Vzhodni Aziji, popolnoma propadli. Izvoz premoaga, železne rude, bombaža in drugih proizvodov iz Kitajske je bil med zasledbo zelo majhen. Kitajski kmetje v zasedenih področjih niso hoteli povečati in razširiti nasadov povelja. Partizanski odredi so stalno sabotirali prevoz železne rude. Proizvodnja premoaga je stala na izredno nizki stopnji.

Leta 1937. so japonski imperialisti upali, da bodo mogli vzpostaviti nad Kitajsko svojo popolno nadvlado. Japonci so računali na izdajalsko delovanje nekaterih voditeljev Kuomintang, ki so se zbirali okoli Vangšintveja, toda temeljito so se usteli, ker se jim je kitajsko ljudstvo uprlo. Čeprav so do konca 1938 Japonci zasedli mnogo kitajskih življenjsko važnih središč, se je kitajska narodna vlada še vedno upirala japonskim osvojevalcem. Vlada je izkoriščala prirodna bogastva zapadnih pokrajin ter jih uporabljala za gradnjo industrijskih podjetij. Na zapad so preselili tudi nekatere velike tovarne iz vzhodnih obtemorskih področij Kitajske. Industrija in poljedelstvo sta se pričela razvijati na področju šinse—Kansu—Ningsija pod vodstvom osrednjega odbora kitajske Komunistične partije.

Ker »bliskovit« vojna ni uspela, so bili Japonci prisiljeni voditi na Kitaj-

skem politiko s pomočjo drugačnih sredstev. Prej so seveda morali prenehati z operacijami vzdolž vse fronte. Na tej novi stopnji razvoja so Japonci napeli vse sile, da razcepijo s pomočjo različnih političnih spletk enotnost kitajske Narodne fronte. Ščuvali so en del prebivalstva proti drugemu. Hoteli so zasejati sovražstvo med Kuomintangom, Komunistično partijo in drugimi demokratičnimi organizacijami. Medtem, ko so se spuščali japonski napadalci v različne politične spletke, so pošiljali večje ali manjše kazenske ekspedicije proti kitajskim partizanskim odredom.

Več kakor tri leta je bila Kitajska britanska in ameriška zaveznica v oboroženi borbi proti Japonci. S tem je vezala znaten del japonskih oboroženih sil ter bila važna strateško oporišče zavezniki silam. Januarja 1943 je kitajska narodna vlada sklenila z Veliko Britanijo in Združenimi državami nove pogodbe ter ob enem odpovedala nepravilne pogodbe, ki so zagotavljale tujece eksteritorialne pravice na Kitajskem. Nove pogodbe temeljijo na enakosti in medsebojnem spoštovanju pogodbenih strank. Kitajska udeležba v vojni in sklepanje pogodb na podlagi enakosti, sta dvignila mednarodni ugled kitajske države.

V tem pogledu je izredne važnosti prijateljska pogodba, ki je bila sklenjena avgusta 1945 med ZSSR in Kitajsko. Ta pogodba ne združuje samo naporov obeh narodov v borbi proti fašističnim napadalcem, temveč dviga tudi prapor Sovjetske zveze in Kitajske v borbi za mir in varnost, za napredek in srečo narodov. Sedaj, ko se je Kitajska rešila japonskega jarma, ne more več ostati stara nazadnjaška polfevdalna Kitajska. Velike in odgovorne naloge čakajo kitajsko ljudstvo.

Številni agenti japonskega imperializma so uspešno manevrirali med vojno v vladajočih krogih narodne Kitajske in rušili njeno narodno enotnost. V zgodovinski uri kitajske osvoboditve upod japonskega imperiali-

v Nemčiji in na Japonskem, ko se bodo razmere uredile.

Washington, 29. avg. (Tanjug.) Po poročilih dopisnika AFP pripravljajo ameriški poslanci in senatorji odločen protest proti predlogu vrhovnega poveljstva ameriške armade, ki se nanaša na nadaljevanje mobilizacije. Ameriški poslanci in senatorji se bodo uprli takšnemu načrtu, ki bi določal stalno vojsko 2.600.000 mož, kar bi pomenilo devetkrat več, kakor so imele ZDA pred vojno.

Gospodarska pogodba med ZSSR in Madžarsko

Moskva, 30. avg. (Tass) 27. avgusta so v Moskvi podpisali dogovor med ZSSR in Madžarsko o gospodarskih odnosih in medsebojnih dobavah. Dogovor o medsebojnih dobavah določa, da bodo Sovjeti poslali Madžarom in Madžari Sovjetski zvezi dobrin v skupni vrednosti okoli 30 milijonov dolarjev. Te dobrine bodo dobavili od meseca septembra 1945 do 31. decembra 1946. Dogovor določa tudi predelovanje sovjetskega bombaža v sukanec in tkanine v madžarskih tovarnah za Sovjetsko zvezo. Pogodbo so podpisali ljudski komisar za zunanjo trgovino ZSSR Mikojan ter madžarski minister za trgovino, železnice in prometne zveze Gere in minister za industrijo Ban.

Od 76.000 Židov iz Češke se je vrnilo iz taborišč le 5500

Praga, 30. avg. (Tanjug) Kakor poroča agencija »France Press« po uradnih statistikah, ki so bile objavljene, je bilo odpeljanih 76.000 Židov iz Češke in Moravske v Nemčijo in zaprtih v koncentracijska taborišča, od koder se jih je vrnilo samo 5.500. Izgube so bile posebno velike med otroci. Od 15.000 židovskih otrok poslanih v Nemčijo, jih je ostalo samo 28.

OBVESTILA

POZIV

Na prijave o dozeženem vojnem dobičku za časa vojne okupacije...

je kupoval zlato, dragocenosti in drugo premično ali nepremično imetje...

POZIV

vsem ustanovam ki spadajo v delokrog Ministrstva za prosveto

Komisija za vojno škodo za Slovenijo opozarja vse prizadete ustanove, da rok za prijavo vojne škode, ki se je začel dne 1. avgusta in konča dne 9. septembra, v nikakem slučaju ne bo podaljšan...

Izplačilo potrdil o zamenjavi denarja Dne 31. t. m. bo Narodna banka Jugoslavije, podružnica v Ljubljani, Knafljeva ulica 7, izplačala potrdila o zamenjavi okupacijskih bankovcev serija I. št. 28.626 - 28.826.

Vzpovstavitel rednega avtobusnega prometa v Prekmurju

S 3. septembrom bo vzpostavljena redna avtobusna zveza na progi Rogoševci - Murska Sobotica - Dobrovnik v Prekmurju...

Poleg te proge bo vzpostavljena avtobusna zveza tudi med Mursko Sobotico in Dolnjo Lendavo preko Betinec v ozemju redne...

Poziv mirnodobskim vojaških invalidom

Pozivajo se vse one osebe (aktivni in rezervni: oficirji, vojni uradniki, podoficirji, godbeniki, bivši vojenski št. kaplari, redovi, mornarji, granicarji in obvezniki iz rezerve) kateri so v mirnem času vršili vojaško dolžnost ali službo v bivši jugoslovanski vojski do 6. aprila 1941 leta...

Isto tako se naj javijo tudi družine oseb, ki so umrle na takih dolžnostih. V prijavi je treba navesti kdaj je bila dotična oseba onesposobljena ali kdaj je umrla.

Dne 3. septembra se začne 3. tečaj socialno-politične šole!

V 3. tečaj socialno-politične šole Ministrstva za socialno politiko so bili po predloženih prijavih okrajnih NOO-odsekov za socialno skrbljstvo, sprejeti naslednji tovariši in tovaršice:

- Okrajno mesto Ljubljana: Mohar Slavka, Rotar Amalija, Bezjak Janez, Zabinšek Julka, Kosano Ivanka, Komelj Miroslava, Suštaršič Franja, Nenadovič Melanija, Urban Mara, Tomc Ida.
Mariborsko okrajje: Eteka Berden, Ažnik Julka, Jert Marija, Pločnik Jožica, Kante Lojzka, Golob Anica, Lesnik Danica, Pregac Aleksandra, Hajdič Marijeta, Kosi Dragica, Tomazič Elica.
Ljubljansko okrajje: Brugar Milka, Kaštrun Anton, Suštar Justina, Panjan Vera, Pregelj Metod, Pegan Zora, Harbar Dana, Vivoda Pavla, Vovk Alojzija.
Celjsko okrajje: Škvarč Rozalija, Pavlič Zofija, Plaznik Ivana, Šternad Ruža, Sovič Vida, Krauhar Tončka, Belič Antonija, Šaveli Jože, Kolhar Ivan, Adamič Adolf.
Novomeško okrajje: Stih Angela, Balta Joža (še 3 mesta po sporočilu NOO - okrajje Novo mesto).
Vse v tečaj sprejeta tovaršice in tovarši naj se zglasijo dne 1. septembra v Institutu socialno-politične šole, Ljubljana, Strelška 3, kjer dobe vsa potrebna navodila.
Tečajniki in tečajnice naj prinesejo s seboj: vsjo potrebno obleko in perilo, primerno obutev, ožoj, jedilni pribor, umivalne potrebnosti in živilsko karto.
Tečaj se prične 3. septembra in bo trajal 4 mesece, pouk bo teoretičen in praktičen. Na kraju tečaja bodo izpiti.
V slučaju, da bi kdor koli od navedenih odstopil, bo mesto takoj izpolnjeno, ker je bilo mnogo prosilcev zaradi omejenega števila zavrnjenih.
Upraviteljstvo socialno-politične šole

Če se nisi član enotne Nabavljalne in prodajne zadruge

to je gospodarske skupnosti vseh delovnih slojav, ne odlašaj! V poslovalnici, kjer želiš kupovati, prijavi svoj pristop!

Denarni zavodi - prijavi vojni škodo!

Občinstvo je zaupalo pred vojno našim denarnim zavodom svoj denar. Ko je bilo treba za časa okupacije zamenjati dinarje za lire, marke in penge, ki so pozneje zaradi inflacije še izgubili na svoji vrednosti, je utrpelo izdatne izgube, ker se zamenjava ni izvršila na podlagi primerjave dejanske kupne moči posameznih valut, temveč po prisilno odrejenem tečaju, neugodnem za naš narod. Da se ta škoda, povzročena z okupacijo, našemu narodu povrne, morajo denarni zavodi za vse zaupani denar prijavit kot vojno škodo različno med dejansko in prisilno odrejeno vrednostjo dinarja v odnosu do okupatorjeve valute ob ukazani zamenjavi dinarja. K temu je prišteti še vse tozadevne izpadle obresti.

Dijakom srednjih, učiteljskih, strokovnih in tem podobnih šol

Dijaki, ki so v šolskih letih 1941-42 do 1944-45 obiskovali srednje, učiteljske, strokovne ali tem podobne šole v neslovenskih pokrajinah Jugoslavije, naj takoj priporočeno s prošnji pošljejo na ministrstvo za prosveto v Ljubljani vsa spričevala za vse razrede, izvršene v teh letih. Ministrstvo za prosveto Narodne vlade Slovenije bo vsa ta spričevala odposlalo ministrstvu za prosveto tistih federalnih enot, kjer so bila spričevala izstavljena, da jih tam narodne oblasti verificirajo. Iz ministrstva za prosveto.

Srednješolskim zavodom

Od dne 5. septembra do konca meseca bo tečaj o narodno osvobodilni borbi, obvezen za vse profesorje in srednješolske učitelje zgodovinske stroke. Odbori OF na zavodih morejo v izrednem primeru delegirati še katerega politično najbolj razgibanega aktivista. Prijave je poslati takoj. Za okrajno mesto Ljubljana, za Ljubljansko in Novomeško okrajje bo tak tečaj v Ljubljani in naj se prijave pošljejo na ravnateljstvo I. moske realne gimnazije v Ljubljani. Tečaj za okrajje Celje in Maribor bo v Celju in naj se prijave pošljejo prosvetnemu odseku Okrajnega odbora Celje. Tečaj je brezplačen. Iz ministrstva za prosveto.

Uredba

o spremembi Uredbe o stalnih izpitnih komisijah za srednješolske in učiteljske izpize z dne 30. julija 1945, Ur. l. št. 178-24.

Člen 1. Člen 1 točka a) in b) Uredbe o stalnih izpitnih komisijah za srednješolske in učiteljske izpize se spreminja kakor sledi: Stalne izpitne komisije se ustanove na vseh srednjih šolah in učiteljskih, ki poslujejo. Člen 2. Ta uredba stopi v veljavo z dnem objave v Uradnem listu. Ljubljana, 29. avgusta 1945. Minister za prosveto: Dr. Ferdo Kozak, l. r.

Lekarne se dele na sedem skupin:

- I. Lekarna Leustek, Lekarna Komolar; II. Lekarna Piccolli, Lekarna Hočevar; III. Lekarna Kmet, Lekarna Ustar; IV. Lekarna Bakarič, Lekarna Klanjšček-Den; V. Lekarna Sušnik, Lekarna Gartus; VI. Lekarna Trkovec, Lekarna Bohinc; VII. Lekarna Bahovec, Lekarna Murrayer.
Služba se vrši v mesecu septembru: I. IX. - skupina VII., 2. IX. - skupina VII., 3. IX. - skupina I., 4. IX. - skupina I., 5. IX. - skupina III., 6. IX. - skupina IV., 7. IX. - skupina V., 8. IX. - skupina VI., 9. IX. - skupina VI., 10. IX. - skupina VII., 11. IX. - skupina I., 12. IX. - skupina II., 13. IX. - skupina III., 14. IX. - skupina IV., 15. IX. - skupina V., 16. IX. - skupina V., 17. IX. - skupina VI., 18. IX. - skupina VII., 19. IX. - skupina I., 20. IX. - skupina II., 21. IX. - skupina III., 22. IX. - skupina IV., 23. IX. - skupina IV., 24. IX. - skupina V., 25. IX. - skupina VI., 26. IX. - skupina VII., 27. IX. - skupina I., 28. IX. - skupina II., 29. IX. - skupina III., 30. IX. - skupina III.
Apotekarski referent: Dergane Martina, l. r.
Raznašalca (-ko) za raznašanje »Ljudske pravice« v okraju Hradečkega ceta sprejme uprava.

PRESKRBA

Delitve svežega mesa Potrošniki okrajnega mesta Ljubljana prejmejo v soboto dne 1. IX. pri svojih stalnih mesarjih na odrezek »Meso Avgust 6-4e osnovno živilske nakaznice, izdane od MOOF odsek za preskrbo v Ljubljani po 10 kg svežega mesa.

Istotako prejmejo sveže meso bolniki na bolniške karte in zdravstveni zavodi. Prodajna cena govodine je 20.-, teteline pa 22.- din za kg. Mesarji dvignete meso v petek, dne 31. t. m. ob 17. uri na Mestni klavnici. Odrezke predložite mesarjem v ponedeljek, dne 3. IX., na »Novodus, Ljubljana, Novi trg 4-II., soba št. 14.

Cene sladkorja

Ministrstvo za trgovino in preskrbo Narodne vlade Slovenije razglasi: Ministrstvo za trgovino in preskrbo DFJ - Uprava za cene je z odločbo z dne 11. avgusta 1945, št. 5366 določilo cene za sladkor v prodaji na drobno takole: kristal . . . din 30.- za 1 kg kocke . . . din 36.- za 1 kg

V federalni Sloveniji veljajo te cene za vse kraje in je prepovedano zaračunavati kakršne koli pribitke. Morebitne stroške prevoza blaga od železniške postaje do trgovca na drobno povrnava po tarifi nabavni zavod »NAVOD«.

Dnevne vesti

Objave C. V. B.: Na transfuzijskem oddelku naj se javijo gotovo naslednji tov. daljale krvi v petek št. t. m. ob 8-10 ure: Curan Adolf, Vel. Čolnarska; Fink Stana, Prelovača 4; Janežič Franc, Maizlova 2; Jerič Neža, Stari trg; Korbar Franc, Ježičeva 10; Kosirnik Vera, Celovška 128; Kralj Franc, Zaloška cesta. - V soboto 1. IX. naj se javijo na naslednji: Babnik Florijan, Mekinje - Kamnik; Knava Tomaz, Rožna dolina; Lampret Zinka, Dobrunje 15; Marjavec Ana, Gosposvetska; Masle Ljubo, Krizniška 3; Menduš Marija, Turčevski pristan; Mule Nežka, Ljub. področje; Korak Mara, Vodovodna cesta. - Na zajtrkovni mizinstva!

Železnika uprava opozarja vse tiste stranke, ki so zaprosile za vrnitev različnih vozovnih in drugih stranskih pristojbin za pošiljke, ki so se prepeljale med vojno, t. j. za časa okupacije, da naj prijavi vse te terjatve kot vojno škodo, ker železnika uprave teh razlik ne bodo vrnilo. Poslovne dokumente bodo železnika uprave strankam vrnilo.

Popravek. Delavnica čevljarske zadruge na Bleiweisovi cesti ni last narodna imovina, kot je bilo pomotoma navedeno v šlanku »Kako delajo čevljarji« v zadrušnih delavnicah dne 23. t. m., temveč jo je lastnik dal na razpolago zadruzi. III. moska realna gimnazija v Ljubljani. Popravni izpiti bodo dne 4., 5. in 6. septembra 1945 v poslopiju uršulinske gimnazije. Prošnja kolkovane s takso 10 din in 10 din za vsak predmet, naj prinesejo učenci k izpitu. Razpored izpitov bo objavljen na oglasni deski (Šubljarska ulica). Učenci, ki želijo opraviti razredne izpize, naj vložijo prošnje do 8. septembra t. l. pri ravnateljstvu.

Vojna škoda. Opozarjamo vsa fiktivna društva, da ob časi prijavi vojno škodo na nekdanjem sokoškem premoženju, ki so ga prevzela, kakor smo navedli v svoji okrajni. Zadnji dan za prijavo je 9. septembra t. l. - Fiktivni odbor Slovenije. Društvo za kulturno sodelovanje Slovenije z ZSSR ima začasno svoje prostore na Miklošičevi cesti 7, ker se lahko vsipajo interesi za člane ter prejmejo potrebne tiskovine in informacije o organizaciji delovnih odsekov. Društvena pisarna posluje vsak delavnik od 8-12 in od 15-18 ure. V sobotah samo dopoldne. V teku je tudi ustanavljanje podružnic društva po Sloveniji.

Skrbnik imetja razpisuje Ruske matice poziva vse one, ki imajo izposojene knjige in knjižnice Ruske matice, da jih takoj vrnejo, in sicer v knjižnico, Kolizej, soba št. 20. Knjižničar sprejema knjige vsak delavnik popoldno od 4-6 ure. Za vse druge posle je knjižnica začasno zaprta. Spričevala za učence mešč. šole na Rakcu se bodo nostrificirala dne 3. in 4. sept. dopoldne v prostoru krajevne NOO na Rakcu. Učenci morajo predložiti potrdila krajevni OF odborov o neoporočnem vedenju za časa okupacije. Borci Rdeče armade! Pozivamo vse one Slovence ki so se v letih 1917-1923 borili v Rdeči armadi, partizanskih odredih v Sibiriji ali evropski Rusiji, naj se javijo pisмено na naslov: Sedež Loize, Ljubljana, Strni pot 3. V dopisu naj na kratko označijo odred, kraj in čas svojega udeleževanja v Rdeči armadi in svoj sedanj; točni naslov v svrhu sklicanja sestanka in ustanovitev društva Borcev Rdeče armade. Sedež Loize

Prosimo vse tovaršice partizane dolenjskega odreda, 2. komp. se kdo kaj vo. o Pavlu Ložarju, ki je šel od doma 7. avg. 1944 in se od tega dneva ni več javil. Prosimo naj sporoči staršem ustmeno ali pisмено: Ložar, Studa št. 13 pri Domžalah. - Trud in stroške poplačam.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

Torek, 4. septembra ob 20: »Tuje dete«. Predstava v korist akcije za osirotele otrok. Skvarkin: »Tuje dete«. Komedia v 3. do-

janih (5 slikah). Prevedel dr. Oton Berkopec. Režiser in scenograf: ing. arh. Bojan Stupica. - Resnično »Tuje dete«, ki so je prismejalo k nam prvič pred 10 leti in ki smo se ga razveselili ter ga priznali za svojega. Sovjetski avtor Skvarkin nam je v tej svoji duhoviti komediji podal slikoviti prerez življenja, kakor ga živi povprečni človek v Sovjetski zvezi. Najhnepni neporazum na začetku komedije in - mreža »zadnje zapletati in razpletači okrog mlade igralkine Manje, da se pokaže značaj v vsej svoji živi, topli človeški problematiki. Celo zanikrmeno zapeljivo Pribljuje se avtor ob koncu prizanesljivo nasmehne. In življenje, ki ga srečamo v »Tujem doletju« Sveže, polnokrvno in z vsami problemi, ki so večno človeški in ki so jih od nekaj tako močrstroko odgonetali ruski avtorji. Kakor nas je pred 10 leti to »Tuje dete« popolnoma osvojilo, tako nas bo, o tem smo prepričani, osvojilo tudi danes, saj nam prikazuje maloga sovjetskega človeka, kako se pogumno znajde v novem družabnem redu in kako se sam krepijo loči zapletena problematika človeškega srca in človeških odnosov in jih tudi obvlada. Delo režisa in inscenirja tov. Bojan Stupica, ki ga je že pred 10 leti postavil na oder. Zasedba je deloma nova in sicer: nastopajo tovaršice: Lipah, Nablocka, Levartjeva, Gale, Bitene, Sever, V. Juvanova, Kačičeva, Mičinski, Svetelova, Kovčič in Simonič. Predstava bo v dramskem gledališču.

Opera

Nedelja, 2. septembra ob 20: Privedite v korist akcije za preskrbo naših osirotele otrok. Opera privedite v korist akcije za preskrbo naših otrok ob obsegala: I. dejanje Foerstorjeve opere »Gorenjski slavček«. II. sliko Čajkovskega »Evgenij Onjigin« in III. dejanje Smetanove »Prodane novice«. V Gorenjskem slavčku nastopijo tov. Eblučičeva, Uršič, Dolničar, Jančič, Zupanač, Banovec, Gregorin Miro, Kršćetova, Dirigira Samo Hubad, režira Emil Freljih. - »Evgenij Onjigin«: Vidaličeva, Bogdana Štritarjeva, Dirigira Nefat, režija: Golovin. - »Prodane novice« sodelujejo tovaršice: Polajnerjeva, Čuden, Lupaša, Banovec, Dolničar, Dirigira Zebor, režija: Golovin. Predstava v oporabi za nedeljo bo v soboto od 10. ure dalje v opernem gledališču.

RADIO

Dnevni spored za torek 31. t. m.

6.-6.30 Jutrjanji koncert: slovenske orkestralne skladbe - 6.30-6.45 Napoved časa in izvleček iz poročil z dne 31. 8. - 6.45-7 M. Ravel: Valček. - Fantazija po Chopinovich skladbah - 7.15 Pregled sporeda, objave in pozivmedbe - 7.15-7.30 Pisana glasba - 7.30-7.45 Napoved časa in poročila - 7.45-8 Avgust Stanko igra slovenske pesmi - 12-12.15 Chopin: Preludij - Cesar Franck: Piece heroique - Čajkovskij: Andante cantabile iz godalnega kvarteta - 12.15-12.50 Pregled tiska - 12.50-12.45 Rdeči kri Slovenije poroča - 12.45-15 Slovenske narodne pesmi poje operni pevec Svezotar Banovec, na harmoniko spremlja Avgust Stanko - 13-15.20 Napoved časa, poročila, objave in pregled sporeda - 15.20-14 Koncert malega orkestra Radia Ljubljane pod vodstvom prof. Karla Jeraja - 18-18.45 Koncert vojaške godbe I. proletarske divizije - Dirigira kapelnik Momičilo Filipovič - 18.45-19 Ljudska univerza Radia Ljubljane - Sušteršič Anton: Borza dela nekdanj in sedaj - 19-20 XII. ljudska glasbena ura: »Ludvig van Beethoven«, z ilustracijami predava prof. dr. Dragotin Cvečko - 20-20.40 Koncert godalnega orkestra Radia Ljubljane - Dirigira: Uroš Prevorsek - 20.40-21 Vokalni koncert komornega zborata Radia Ljubljane (dirigira Ciril Cvetko) in basista Fiderika Lupše; pri klavirju pianist Bojan Adamič - 21-21.30 Napoved časa, poročila, objave in pregled sporeda - 21.20-21.40 Klavirski koncert pianistke Hilde Domazetovič-Horakove - 21.40-22 Koncert skladb partizanskih avtorjev - 22-22.15 Odjava za tovaršice v taboriščih po Nemčiji - 22.15-22.50 Dv. Fibich: Noč nad Karlsteinom - A. Dvorak: Dva valčka - 22.50-23.00 Trio Radia Ljubljane.

KINEMATOGRAFI

KINO UNION: Ameriški film »Notredamski zvonar«. Ob 16., 19. in 21. uri. KINO MATICA: Ameriški film »Dama in cowboy«, dodatek dokumentarni film. Ob 16., 19. in 21. uri. KINO SLOGA: Sovjetski film »Mavrica«, dokumentarni film o »Jasenovcu«. Ob 17., 19. in 21. uri. KINO TIVOLI: Sovjetski film »Mavrica«, dokumentarni film o »Jasenovcu«. Predstave ob lepem vremenu od 19.30 dalje.

JAVNA BORZA DELA

Razpoložljiva mesta za moške: 3 koscem, 9 hlapcem, vojnemu številu delavcev za sakanje drv, 28 delavcem minarjem, 15 stavbenim ključavnikarjem, 3 žagarjem na vnečnikano, 2 mizarjem, 3 krojaškim pomočnikom, 1 klobučarju, 1 torbarju, 38 čevljarskim pomočnikom, 68 zidarjem, 345 delavcem s stavbenim podjetjem, 2 soboslikarjem, 37 tesarjem, 1 inštalaterskemu vajencu, 1 kleparskemu vajencu, 1 dimnikarskemu vajencu, 1 soboslikarskemu vajencu.